P.N.Zuļөw

Togытьptæt cātь
togытьpꞩātы̦ nəkьгы laka
poꞩuko̦ pelæktь

ogiz
Ucpedgizьt Leningradqы̦ pelæktь
1934

H Селькуп.
3-1

P. N. ZUĻӨW

TOGЬLTЬPTÆT CATЬ

TOGЬLTЬPSĀTЬĻ NƏĶЬRЬL LAĶA

POSUĶOĻ PELÆĶTЬ
POSUĶOĻ TANTALTЬĶЬPTÆĻ POT

E. PROĶOFJEWA
russiļ ətoqьnь sөļ qumьļ ətomьn nəkьrьsьt

Г.П.Б. в Лнгр.
Ц. 1934 г.
Акт. № 230

OGIZ
UCPEDGIZ
UCPEDGIZЬT LENINGRADQЬĻ PELÆĶTЬ — 1934

П. Н. ЖУЛЕВ

КНИГА ДЛЯ ЧТЕНИЯ

ЧАСТЬ ПЕРВАЯ
ПЕРВЫЙ ГОД ОБУЧЕНИЯ

Утверждено
коллегией НКП РСФСР

В СОСТАВЛЕНИИ КНИГИ ПРИНИМАЛИ УЧАСТИЕ
Г. Д. ВЕРБОВ и Т. С. КАРПОВА

НА СЕЛЬКУПСКИЙ ЯЗЫК ПЕРЕВЕЛА
Е. Д. ПРОКОФЬЕВА

Перевод утвержден
Научно-Исследовательской Ассоциацией
Института Народов Севера ЦИК СССР

ОГИЗ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ
УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ЛЕНИНГРАДСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ — 1934

Ꞩkolantь qənnæt!

Ijat qəlьmpātьt.

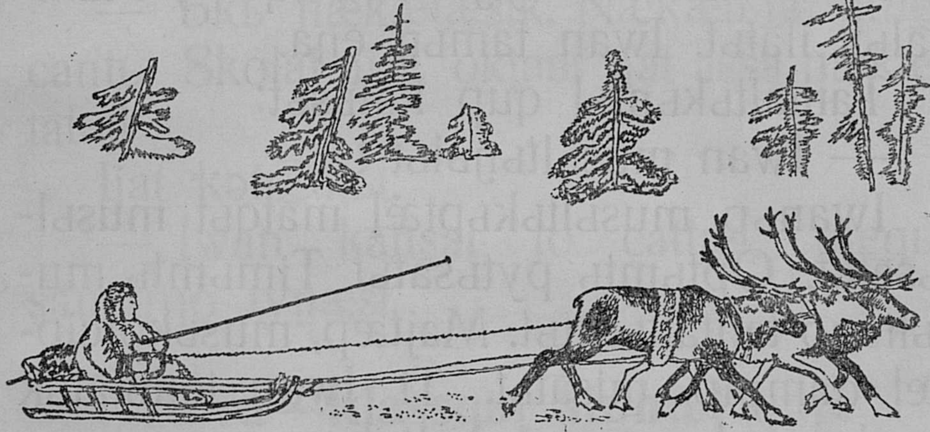

Mika qaglьtta.

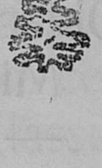

Ņиqa tonna.

Mиntьk ꞩkolantь qənnātьt.

Ņuqa skolantь tyŋa.

Skolaqьt ijat koc eŋa. Ņuqa namäntьļ koc ijatьp kontьrætь cæŋka. Ņuqa aglьmāllæ пьŋka. Qaim meqontoqo assa tenьmьt.

Mika nilcik kətьŋьt:

— Ņuqa mesæ omtæsik, tantaltькьlьmьt.

Tamkālьk ilьŋьlьt!

Iwan skolantь tyŋa. Skolaqьt ijat tamkālьk ilātьt. Iwan tamьŋ eŋa.

Tantaltькьntьļ qup kətьsьt:

— Iwan musьltьŋьlьt !

Iwanьp musьltькьptæļ mātqьt musьltьsātьt. Optьmtь pytьsātьt. Timьmtь musьltьqo tantaltьsātьt. Majtæp, musьkolciptæļ qampip misātьt. Ti Iwan tamkālьk ila. Izь celьŋmæ musьltька.

Ņarqь sæŋæ.

Mika ņarqь sæŋæntь Ņuqap tattьņьt. Okţabr ijat tonьmtь sāntьrnātьt.

Mika kətьsьt:

— Aj ukkьr ija teqьncit iŋātьt, tesæ sāntьrqontoqo.

Ijat ontьqьntьt Ņuqap omtæltьsātьt sāntьrqolamnātьt. Mika—pioner. Mika okţaвr ijatьp kuttar uciqontьtqo tantaltьkьŋьt.

Mika okţaвr ijatьt—olьt ija.

Iwan, ьkь nækætæsik!

Iwan assa sāntьrnь. Iwan kānsassæ nækættь.

Mika kətьsьt:

— Ьkь nækætæsik. Nækætьlæ qutelcantь. Skolaļ ijat, okţaвr ijat assa nækættātьt!

Ijat kətьsātьt:

— Iwan kānsal to cattæt, meqьn sāntьrqo tyŋæs!

Alira—klassqьļ ātьntьļ qup.

Mika Aliranьk kətьsьt:

— Alira, tāntь pop to natqьltь. Melьp tattæt! Nьnь ijatьtkini tetradiļ mьp aj nəkьntьpsæ poļ mьp miqьltь. Tap celь tat klassqьļ ātьntьļ qumantь. Me izь celь ukkьr caræ klassqьt ātьkāmьt. Ķlassьp meltь tamkālьk wərьqo nātna.

Doktor.

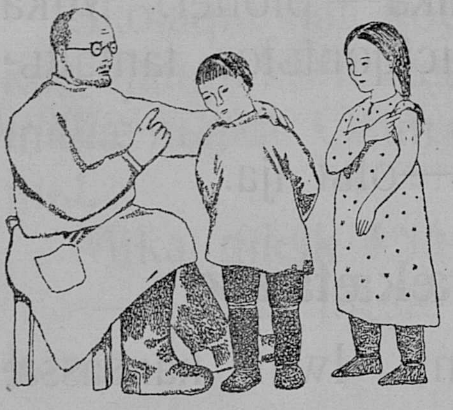

Doktor ꞩkolantь tyŋa. Doktor ijatьn utьm ospaḷ qytoqьnь matælsьt.

Iwan nьrkьmāllæ to paktьqolapsь.

Doktor kətьsьt:

— Iwan ькь enæꞩik! Muntьk ijat ospaḷ qytoqьnь matæltæp meŋьjætьt. Ospaḷ qytoqьnь matællæ pulæ aꞩꞩa qyteltenantь.

Qaitqo me tantaltьkāmьn.

Ꞩkolaqьt ijat tantallæ pulæ moqьnæ tysātьt. Arteḷqьt qətpьḷ qəlьp nekьrqo nātna. Alira nəkьrtentьt. Qəttoqьnь poctamьn nəkьr cālsæ tymmæ Ṇuqa

naɛɛaqьt togьlentьsьt. Izь nəkьrsātь̦ nəkьrьp Ņuqa nəkьrtentьŋьt.

Iwan aj Mika kun eŋāqi?

Iwan aj Mika qəttontь qənneimpāqi aj nennæ tantaltьqontьjqo.

Iwan tantaltьkьntь̦ qumьtqo enta.

Mika doktorьtqo enta.

Iwan aj tantaltьkьlæ sæ.

Iwanьt esь ijamtь ɛkolantь tattьŋьt. Iwan tantaltьqolapsь. Iwan somak tantaltьkьsь. Iwan okţaвr ijatqo esьsь. Утьt esьtь tysa. Əsьtь Iwannьk kətьsьt:

— Moqьnæ qəlləj, ukkьrɛak uciqonijqo. Tat səpьk tantьsantь.

Tantaltьkьntь̦ qup kətьsьt:

— Iwan ɛkolaqьnь ьkь itь! Təp aj tantьŋijæ.

Əsьtь Iwanьp ɛkolaqьt qəcisьt. Iwan nennæ tantaltьkenta.

Okţaвr ijatqo esentak.

Semen ukkьr cæŋkьntь̦ kɵt pot eŋa. Semen surь̦ qopь̦ mьp somak kirælnьt, somak qəlьņņa. Jegor kətьŋьt:

— Semen, tan okțaвr ijatqo esьqontoqo kькantь? Okțaвr ijat somak tantaltькātьt. Tat somaк qəlьsqontoqo tenьmantь aj nilcik soma tantaltькьŋæsik. Jarьļ ijatьp tantaltькьptæqьnтьt peltьmpæt.

Jegor moqьnæ tyŋa.

Jegor mātqьntь stoltь tamьŋ eŋa. Əmьt amьrlæ pulæ amьrsæļ mьp assa musьltькьŋьt. Əmьt amьrsæp sentьsæ ņukьŋьt. Əmьt cimtь ponnæ tottькьŋьt. Ķanat cim ņukьŋātьt. Jegor moqьnæ tylæ stolьmtь musьltьsьt.

Əmьntьnьk nilcik kətьsьt:

— Amьrsæļ mьp amьrlæ pulæ musьltæt. Cip kanatьtkini ņukolālimqьpo ькь mitь! Cis syņcoqьnь kanap ькь apsьtьmpæt! Ķanat qytьp tattькālimpātьt.

Wasilij qytælna.

Wasilijt sajitь tysæla. Wasilij qosikālæ mantalpa. Wasilij tətьpьp qərьsьt.

Tətьpь cap tylæ nilcik kətьsьt:

— Lozьnnānь nilcik esa. Na qytьp loz tæntьnьk yteisь. Lozьp tāqьqo nātna.

Mat sumpьlæ nuŋasæ lozьp ælpæ tā-qentap.

Tətьpь nuŋamtь ilæ sumpьqolamna.

Nānь sumpьsь nilcik kətьsьt:

— Ti mal lozьp tāqьsaŋ. Namьt cātь ukkьr ātæp mækkæ mitь.

Tətьpь ātæp Wasilijnnānь isьt. Wasilijt sajitь soma esьptæt cæŋka. Wasilij dok-tornьk qəssa. Doktor kətьsьt:

— Tat sajil kənaŋ eŋa. Na kəna jarьk qumьt sajontь ļoqьmpa. Tat sajomtь so-maŋ meqo nātna.

Wasilij doktornьk iccirļala. Ukkьr-contoqьt Wasilij doktornьk cap qənna cəssæ tətьpь qælьmpa. Tətьpь wənnьmtь ettьmpьlæ ælpæ mannьmpa.

Wasilij nilcik tenьrna:

— Tətьpь aj sajitь tyȣæla. Tətьpь maȣim ālalna. Təp somaŋ meqo aȣȣa sepьrьŋьt. Ontь sajitь somaŋ meqontoqo doktornьk iccirna. Tətьpьtьtkini ətьŋpьqo aȣȣa nātna. Təpьt qumьtьp somaŋ meqo tacalnātьt. Təpьt cālsæ mennānь wərqь lenьm iqontьtqo torqьltьmpātьt. Kuȣȣa-qьt qytælьmmæntь doktornьk qənnæȣ.

Na qætpъꞩ тьqъt qaj qætpъпть?

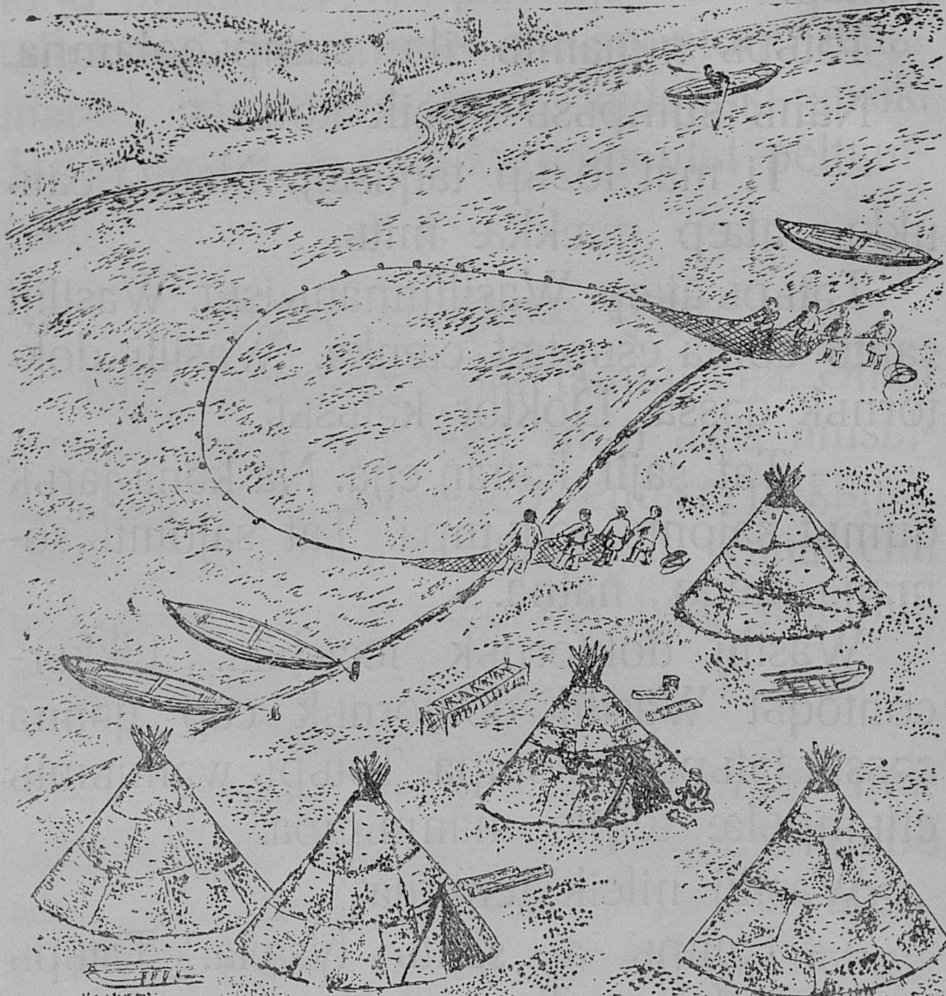

Qucceтьqъп паттъ eppa? Ꞩaroqъt-li, тacȯqъt-li?

Ƙuƨƨaqъп паттъ eppa? Taŋъп-li, arat-li, kət-li?

Taŋъt quтъt qaim mekātъt?

Na qætpьļ mьqьt qaj qætpьņtь?

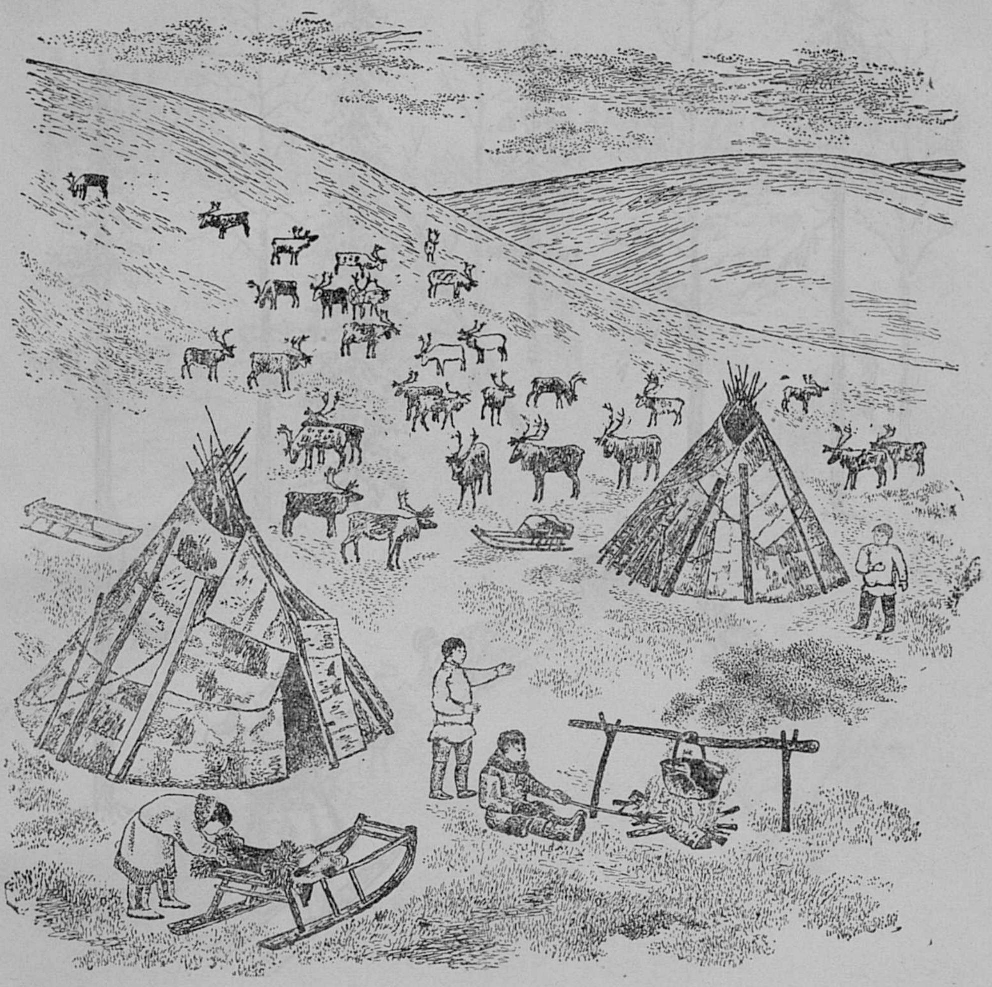

Ātæsьmьļ qumьt taŋьt kut ilātьt.
Ņaroqьt-li ilātьt?
Macoqьt-li ilātьt?
Taŋьt qaiļ utьļ pom mekьļālim-
pātьt?

Na qætpы̧ mьqьt qaj qætpьnть?

Kun nilciļ minarmo ekьļālimpa macoqьt-li, ņaroqьt-li?

Kuššaqьt nilciļ minarmo ekьļālimpa taŋьn-li, arat-li, kət-li?

Taŋьt nilciļ minarmo qaitqo assa ekьļālimpa?

Na qætrы̦ пьqьt qaj qætrьпь?

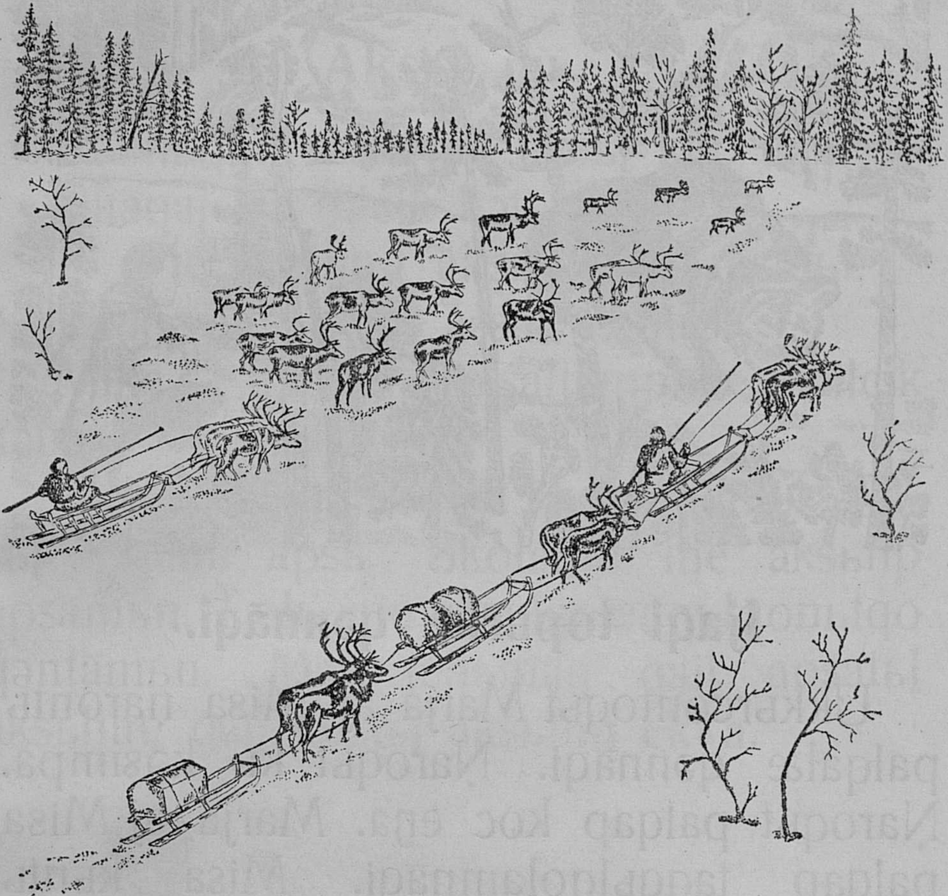

Ƙәп kuпtь ātæsьmы̦ qumьt kucce kәгьŋьгпātьt?

Ƙussaqьt taŋьп ilьptæ̦ tәttьпtьпāпь qәпkol̦ālimpātьt?

Ƙәt qaitqo jaгьk tәttoпtь kәгьŋālim-pātьt? Naccetьqьt qaim mekāl̦olimpātьt?

Ijaqi topьrlæ qənnāqi.

Ukkьrcontoqьt Marja aj Miša ņarontь palqalæ qənnāqi. Ņaroqьt kь kəšimpa. Ņaroqьt palqap koc eŋa. Marja aj Miša palqap taqqьlqolamnāqi. Miša kьntь manteja. Ukkьrcontoqьt kьqьt qorqьp kontьrnьt. Qorqь ytqьt nьŋkьlæ yttь mannьmpa.

Miša aj Marja nirkьmāllæ ņarqьļ mьn putontь etteisāqi. Təpæqь qorqьnnānь enьsāqi. Qorqь cukurļap orqьllæ pulæ ammeisьt. Nьnь qorqь šiqьrlæ ælpæ

qəssa. Marja aj Miȣa moqьnæ paktьsāqi. Mātqьntij laŋkьļalolejsāqi.

— Qorqь kьqьn wərьka!

Aksьļ mь.

Meтьqьn macoqьt aksьļ koc eŋa.

Əltaqaj ira nilcik kətьsьt:

— Me ilcaimьt aksьļ aȣȣa apsātьt. Mekiniŋ aksьļ aj aȣȣa nātna.

Mika — pioner pisaltьmpьlæ nilcik kətьsьt:

— Tat aȣȣa somak koŋьmantь! Aksьļ — soma apsь. Ȣkolaqьt me aksьlip apsāmьn. Tæļь me aksьlip taqqьlqonьtqo qəntāmьn. Mat tenьmaŋ qaiļ apsātьļ aksьlim, qaiļ koȣtьļ aksьlim ekka.

Mika ijatьssæ macontь qənna. Ijat kocci aksыlim taqqыlsātьt. Moqыnæ tylæ taqqыļpыļ aksыliļ mьmtь piгьsātьt. Muntьk ijat piгьpыļ aksыliļ mьp amqolamnātьt. Muntьk aksыļ mьp somarsыnelьsātьt. Əltaqaj-iгa amыгыļ ijatьp nānь mannьmpьsьt. Nьnь koŋьmpa:

— Mækkæ aj aksыlim miŋыlьt. Man aj saŋalap.

Ȣæpæp ijat kuttar orqыlpātьt?

Iwan nilcik laŋkaļna:

— Ijatь ȣæpæp orqыlqo qəllьmьn!

Ijat ыntыļ mьmtь ilæ macontь qənnātьt. Macit qanькťь tyŋātьt. Ukkыгcontoqьt tьtьt pāгoqьt kutь koȣ qykumāssь. Iwan pot pāгontь mannьmpыlæ ȣæpæp kontьгnьt. Iwan contьkala kətьsьt:

— Ej, ļaqqa, ȣæpæk pon moqьt to omta! Iwan ыnnьmtь komamtь ilæ ȣæpæp cattьsьt. Ȣæpæp olь ciгь qaj caгьŋьt. Ȣæpæk təttontь aļca. Iwan qətpыļ

ʒæpæp isьt. Moqьпæ tylæ Iwan ʒæpæktь qoрьp kiгьŋьt. Ķiгælæ pulæ təkьгьŋьt, пьпь kooperatiwtь miгьŋпьt.

Sətqьļ mь.

Semen aj Iwan macontь qəssāqi. Macoqьt kocci tьtьt socantьlæ oгьņņātьt. Semen catьsæ tьtьp monпьt. Tьtьt pāгoqьпь sətqьl lakaļ mь alcisātьt. Sətqьʒ ʒyņcoqьt koc sətqьļ putьļa eŋa.

Iwan nilcik kətьsьt:

— Tьtьk-soma po. Təp me cātь tenьгpa. Me cātь kocci sətqьļ mьp socialtьsьt.

Semen pisaltьmpьlæ kətьsьt:

— Tьtьk me cātь aʒʒa tenьгpa. Sətqьļ putьļa təttontь alcilæ pulæ təttontь etteiŋātьt. Nьпь na sətqьļ putьļaqьпь wəгqь tьtьk socikolimpa.

Macoqьt ilьntьļ surьtьp tat kopьtal?

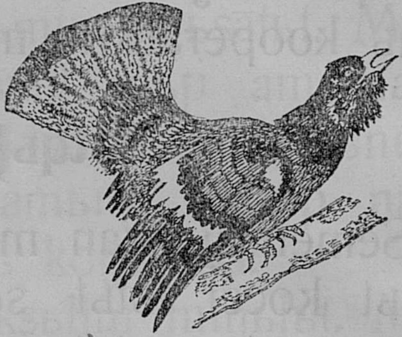

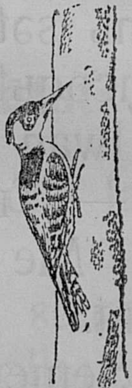

Ķət qaiļ surьt jarьk təttontь wəssei-koļālimpātьt?

Qaiļ təttontь wəsseikoļālimpātьt?

Ķət qaiļ surьp macoqьt qalьļkolim-pātьt? Ķət qalipьļ surьt qaim amkātьt?

Jarьk təttontь wəsseikoļālimpьtьļ surьt qaim amkātьt?

Qaiļ surьt ņaroqьt ilātьt?

Nilciļ surьtьp ņaroqьt tat kontьrnal? Qaiļ surьt kьt qanьqqьt ilātьt, qaiļ tot topqьt ilātьt, cāsoqьt ilātьt?

Ķət qaiļ surьp ņaroqьt qalьļkolimpātьt? Ķət qalipьļ surьt qaim amkātьt?

Jarьk təttontь wəsseikoļālimpьtьļ surьt qaim amьrnātьt?

Kət ņaroqьt qaj ekьlālimpa?

Ņaroqьt muntoktь kocci sьгь ippa. Ķucci cām mannьmpæsik, meļka læpæļ təttь ata. Merqьtь cæŋka, sum eŋa. Nilciļ celь soma qaglьtьpsātьļ celь.

Ukkьrcontoqьt merqь esь. Merqь sьгьр tьltьrāltьmpat. Qumьn wəntoqьntь ļoqьmpa. Puskaqьnь ni qaim assa ata. Ātæt qaglьm kekkьsæ pārьnilæ yŋātьt. Qup ātæimtь macit putontь tāqьmpat. Macit putoqьt sьгь ņamьk eŋa. Ātæt sьrontь qontātьt. Qup ātæimtь sārьlæ pulæ aj ьllæ qonta. Qup puskap sumьæptæp ətьŋьt.

Aran ilьpьļ təttьntьnānь qumьt qəntātьt.

Nop qəŋta. Casьk esьsь. Ķьt qanteisātьt. Qumьt aran ilьpьļ təttьntьnānь kərьŋnentьlæ orьņņātьt. Arteļ kən ilьptæļ təttoqьntьt kərьŋnentьlæ orьņņātьt. Arteļ macit qanьktь kərьŋnentьlæ orьņņātьt. Arteļ nāqьr celьt kuntь macin qanьktь qəntātьt.

Tap celь maci kuntaqьnь atolijsь.

Macip kontьrlæ Pьnьļ-ukь ira ukьt qənneisь. Pьnьļ-ukь ira macim mannьmpьlæ pulæ nьmtь soma qьtьļ təttьp qosьtь. Qьtьļ təttьp qolæ pylæ sьrьmtь naraposæ māntьsьt. Nьmtь sьrьtь a8sa qoræŋ esь. Pьnьļ-ukь iran moqomьt aj 8ittь qumāqь tysāqi. Pьnьļ ukь ira nilcik kətьsьt:

— Tьmtь mātьglьmьn. Tьmtь qьtь koc eŋa. Sьrьtь a88a qoræŋ eŋa. Tьmtь macitь som eŋa. Soma narapoļ mьp, qaglьļ mьp, mātьpqoļ mьp kən kuntь metāmьn.

Nьnь irat kərь tysa. Ijaitь qaglьntьnānь ьllæ paktьsātьt. Qumьt mātьŋgqolapsātьt. Ijat potqo qəssātьt. Qumьt ātæimtьt to ytælsātьt. Ātæimtьt to ytьllæ pulæ qьtьļ mьntь tāqьsātьt. Marja mātьglæ pulæ sьrьtqo qəssa. Ijat pop tattьlæ pulæ tymtь cāttьsātьt. Sьrьmtь cintь pillæ cutьsātьt. Jarьļ cip tyntь ьtьsātьt. Na cintь wəcip mu8irьqo pissātьt.

Cāim mu8irlæ pulæ amьrqolapsātьt. Amьrlæ pulæ ьllæ qontьsātьt. Qarьn ьnnæ wə8esātьn. Cāim ytьlæ pulæ macontь minarlæ qəssātьn.

Ātæsьтыļ qup.

Рьпыļ ukь ira tāqqasin iqьt omta. Тəр ātæn wəcip amпьt. Muntьk porqыļ тьtь ātæļ qopoqьпь ꞩytpa. Porqыtь, укьtь

ātæļ qopoqьпь ꞩytpa. Pemьtь, порьtь ātæt pontoqьпь ꞩytpa. Marja ukkьr qөqьп omtьlæ sæqь ātæn qopoqьпь ꞩæntь porqop ꞩytьŋьt. Рьпыļ ukь iran māt aj ātæt qopoqьпь тетра. Mātqьпtь pөtpa. Pit Рьпыļ ukь ira ātæļ qopыļ contьrsantьsæ qonta. Утьt əsьtь ātæļ qaglьsæ tysa. Əsьtь nilcik kətьsьt:

— Tælь kooperatiwtь tāqьр təmьqo qəntāmьп. Ātæпьt qopыļ тьр mirьglæ pulæ nāmьп mirsæ tāqьр təmentāmьп. Рьпыļ ukь iraļ тьt ātæntьnnāпь ilātьt.

Tiwaļa.

Tiwaļa ytьn celьŋsa. Celьŋglæ pulæ Tiwaļa kьpaļa esa, topьmtь iqьt kekkьsæ kaltьrьsь. Nьnь Tiwaļa wərqь esa, orsæ esa. Somak minarьļ kanatqo esьsь.

Arat sьrьt alcitæqьn ņysitь Tiwaļanopti minarlæ qənna. Tiwaļa tæpæp peŋьt, nьnь ņarqь loqap, sərь loqap ņoŋьt.

Taŋьļ minarmoqьntь ņysitь sipap cattьptæqьntь Tiwaļa qətpьļ sipap ņysoqьntь tattьkolimpat. Tiwaļa tenьsьmьļ kanaļa. Ņysintь ətьp yŋkьciŋьt. Ķussaqьt assa minaræqьntьt Tiwaļa mātьt qөqьn ijatьssæ sāntьrlæ qoptьra. Ijat Tiwaļap kьkātьt. Ņysitь Tiwaļap kьkьŋьt. Ņysitь nilcik koŋьmpa:

— Tiwaļam soma kanaļam.

Yŋgьntь.

Ķət kuntь ātæsьmьļ qumьt kocci macin ātæp qənnātьt. Ķət kuntь ātæļ wəcip amkātьt. Qalipьļ wəci poļ torqontь pilæ

somak tusātьt. Уtьļ ilьpьļ təttoqьntь qəllæ na wəcip ņaroqьt qaltьsātьt. Qumьt nilcik tenьrsātьt:

— Taŋьt aj nь tyłьmьn, apsь səpьn enta.

— Taŋьt qumьt tь tyŋātьt. Na qaj esь? Torqьt qөtal sөtpa. Wəcip cæŋka, kut wəcip ammeisьt?

Minarьļ qup caqqoȣip amtæltьsьt. Caqqoȣtь ņoma panna. Qarьt tylæ qup qoŋьt: ņoma cæŋka. Caqqoȣiȣ syņcoqьt topьtь olæ qala.

Ņomap kutь koȣ ammeisьt. Ņomap kutь ammeisьt? Wəcip kutь ammeisьt? Muntoktь yŋgьntь ammeisьt. Уŋgьntь

ņaroqьt, macoqьt ila. Yŋgьntь kostьļ surьp. Ātæsьmьļ qumьtьt ātæļ miloqьnь torņakьp orqьlnьt. Korqьnь wəcip, qəlьp titælnьt. Minarьļ qumьtьnnānь caqqosiļ

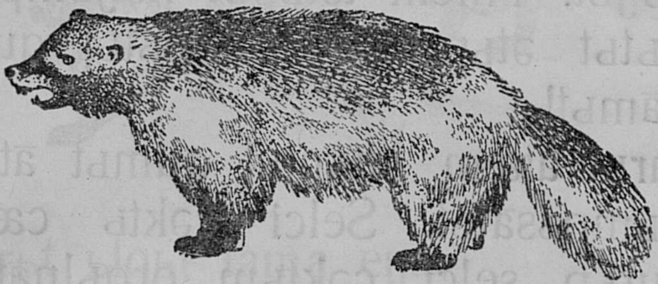

mьqьnь qətpьļ surьtьp amnьŋьt. Minarьļ qumьt yŋgьntьp qənnātьt. Yŋgьntьt qopь som eŋa.

Ātæļ amьrьļ surьt pit ātætьp kuttar nьrqaltātьt?

Kьt qanьqqьt ātæt ilьsātьt. Wasilij ira aj Kьpa-ira ātæimtьt āttьsāqi. Ātæm āttьntьļ qumьt nunisāqi. Wasilij-ira nilcik kətьsьt:

— Tap pit sum eŋa. Ļamьk eŋa. Qontьlej. Ātæm āttьntьļ qumьt ьllæ qontāqi.

Pit contoqьt ātæt qaitqo kos nьrkьmāllæ paktelьsātьn. Kьpa-ira sittьilæ ьnnæ læpætālnь laŋkьņņa:

— Surьt tysātьt. Cylæ ælpæ nьrqaltьqo nātna. Wasilij-ira utomьnь orqьlnьt contькæ kətьsьt.

— Surum ькь cyть! Ātæm aj næ n̦orlelentьŋьt. Nilcik təťьpьt koŋьmpьŋātьt. Təťьpьtьt əťьp me irampьtь̦ qumimьt əťьŋpāmьt!

Qarьt ātæm āttьntь̦ qumьt ātæimtьt mannьmpьsātьt. Selci cəktь cæŋkьsь. Pit surьp selci cəktьm orqьlnātьt. Pit nьrkьmātpь̦ ātæt ukkьr cæŋkьntь̦ kөt torn̦ak celcālpātьt. Ķьpa-ira nilcik kətьsьt:

— Na tan yrol. Qaitqo me aȥȥa cattьsьmьt. Ti tan cəktьil kun eŋātьt?

Loqa.

Yťьt aj taŋьt loqa somak ila. Yťьt loqa cicik ijaťьťьp amnьt. Cicikat piťьp nьtanentьŋьt. Taŋьt captьmpь̦ ȥipap aj tөqap orqьllæ pulæ amnьt. Ķət loqa qoȥikālьk ila. Ķət casьk eŋa, apsьtь cæŋka. Pit loqa apsьp pelæ macomьt qæltьrna. Qæltæptьmpьlæ, təttьm aptalpьlæ, yŋkьltьmpьlæ, nьŋkьqolьmpьlæ apsьtqo perna.

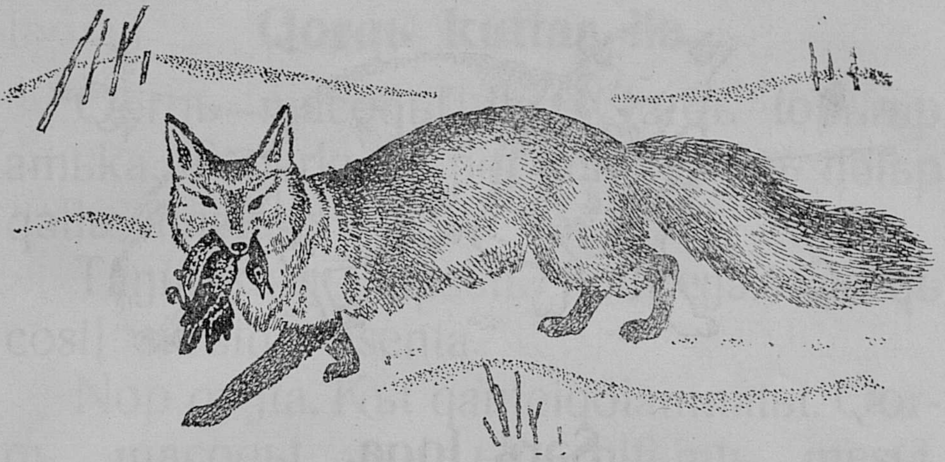

Sьrьt ыlqьt tama eŋa?

Kun emmæ sьrьn ыlqьt ut assa qontātьt?

Ni qaim assa qoŋьt. Nьnь kьt qanьktь koptьra. Kьt qanьqqьt aptalpat qəlьn aptь assa cirьmpa? Qupы̦ qəlьp sьrьn ыlqьnь ьnnæ tilьmpat. Ukot loqa qəlьp aptalpыlæ mannьmpat. Loqa kəzы̦ caqqosqьnь ena.

Loqa tenьsьmы̦ surьp. Minarы̦ qup aj tenьsьmы̦ qup. Loqap qətqontoqo minarы̦ qup n̦oman wəttoqьntь caqqosip omtæltьŋьt. Loqa n̦oman wəttomьt n̦omatqo qæltьrenta caqqostь patta. Loqa macoqьt, n̦aroqьt ila. Loqa pitьmtь pot kontьn ыltь metьŋьt. Macoqьn selcukыl loqat ilātьt: n̦arqь loqa, sæqь loqa, sæ nāntь loqa.

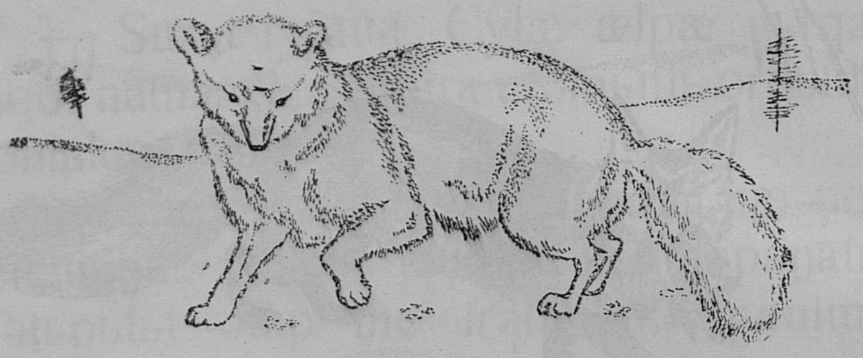

Səгь loqa.

Səгь loqa ņaroqьt ila. Taŋьt səгь loqa patьļ taгьļ loqatqo eka. Ķət səгь loqat tartь səгь sьгьt taræ aj soma esьka. Sьromьt səгь loqat ippьptæqьntь səгь loqa aȣȣa ata. Səгь loqa pitьmtь tək-kьpьļ təttontь siгьkьlnьt. Pit səгь loqa apsьp pelæ ņaromьt qæltьra. Tamat aptьmtь kəlæ tamat pitьļ perlæ qæl-tьra. Tamat pitьp qolæ pulæ siгьlelel-nьt. Tama nьгkьmāllæ pitьntьnāпь ьnnæ putьlmānna səгь loqa tamap orqьllæ amnьt. Sьroqьt qanteipьļ up qolæ səгь loqa na up ьnnæ tilæ pulæ amnьt. Ķьqьпь qupьļ qəlьt aptьp cap kəlca, kьntь tylæ qəlьp qoŋьt. Səгь loqap caqqoȣȣæ qənnātьt. Səгь loqa soma ņaroqьļ suгьp. Səгь loqat qopь kurassьmьļ, mirseŋa.

Qorqь kuttar ila.

Qorqь macoqьt ila. Qorqь topьrьp amьka. Topьrkьtь̦ pot kuntь qorqь qəlьp qəllæ amьka.

Taŋьt kuntь apsьtь koc eŋa. Qorqь cosil̦ surьtqo esenta.

Nop qəŋta. Kьt qanteiqolamnātьt. Qorqь macoqьt pot ьltь pitьmtь mesьt. Pitoqьntь ьllæ qontoka. Pitьmtь sьrьsæ purkaltьmpat. Poqьt puskatta, merqьka

Qorqь pitoqьntь nanь qonta ni qaim assa yŋtьca. Nilcomьn qorqь mukь̦tirь̦ kət kuntь qonta.

Ytьt amna̦ qorqь sittьca ьnnæ wəsa. Macomьt apsьp perlæ icirqolamna. Muntьk cəssæ typь̦ surьp amna̦ qorqь amkolimpat.

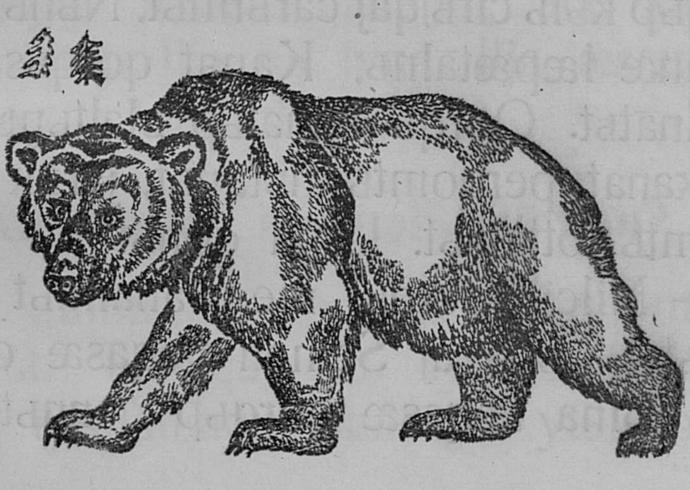

Macoqьt.

Macoqьt sum eŋa. Semen aj Lьpa macoqьt qənnāqi. Taŋьsiļ toļciits olæ sьromьn qьrьmpātьt. Pāpь kanait mutь-qolamnātьt. Qumāqь taŋaltьlæ nьlleisāqi. Puskaqьmtь, tæqaqьmtь misalnāqi, ətāqi. Macit putoqьn wərqь qorqь putьlmānna. Lьpa cattьŋьt. Qorqь өqьrlæ illæ alca. Qorqьp kьlь cirь qaj carьnnьt. Nьnь qorqь aj ьnnæ læpætālnь. Kanat qorqьsæ jap orqьlnātьt. Qorqь kanatьp ьlaltьŋьt. Uk-kьr kanat perqomtь nьtaŋьt, jarьk kanat topьmtь ottalnьt. Lьpa qoŋьt:

— Nilciļ qorqь me kanaimьt meltь amnьtь! Lьpa aj Semen tæqasæ qæltьr-nāqi. Ьlna tæqasæ qorqьp qənnьti.

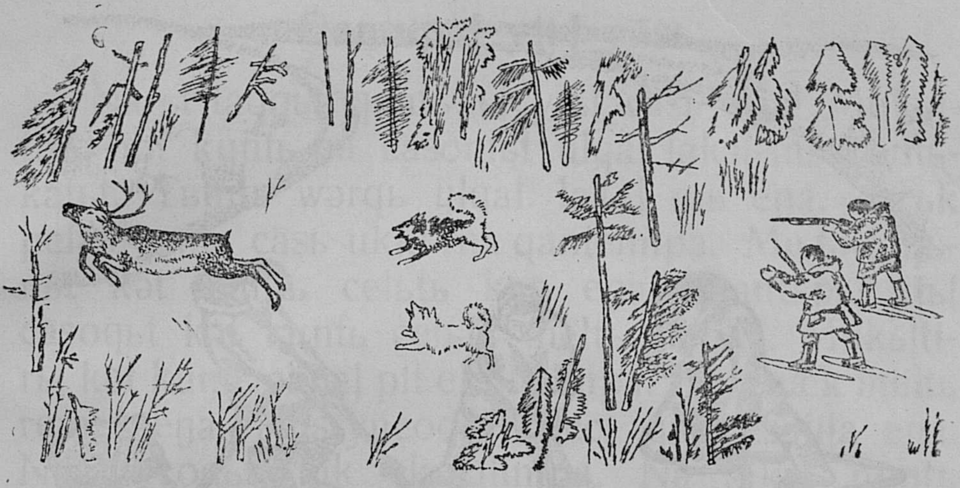

Macin ātæļ minarmo.

Yttьt ȣetьr contoqьt æsæm macin ātæm ņoqontoqo qənna. Iļja æsænopti qənna. Macoqьt æsæm ātæn wəttьp qoŋьt aj kəntalqolamnьt. Ȣetьrmьt macin ātæ kənpьlæ qæltьrqo tacalnь. Ȣetьrьļ sьrьsæ topьmtьt matьrnьt. Ātæ cək orьmkьlьmnьt. Æsæm kəntalnьt. Ьlna ātæ nьlleisь, kəjitь mitьcimpa. Æsæm cattьŋьt, ātæ kāmtæ nullьmānna. Iļja nь tyŋa. Iļja æsænopti ātæt qopьp kirьqolamnāqi.

Kət kuttar me qəlьņņātьn?

Me qumimьt tap celь qəlьȣqontьtqo qənnātьt. Tot qaņьktь tyŋātьt. Petr-ira iļmatьļ qumьtьtkini atьltьŋьt ytьļ qəqqьļ

mьm kun meqontьtqo. Qumьt paræimtьt iŋātьt, ulqantь ytьļ qəqqьļ mьp ɜɵtьqolamnātьt. Ytьļ qəqqьm melæ pulæ qumьt ytьļ qəqqьn āktь cumpь poqqь illæ yteciŋātьt. Ulqat ilmьt poqqьm næqqьlnātьt. Poqqьm qumьt kekkьsæ yŋātьt. Me arteļqьnьt qumьt koc eŋa. Muntьk qumьt ukkьrɜak poqqьm yŋātьt. Ьlna poqqь kontɜeintь. Poqqьt qaŋarqьt kocci qəlь laqa. Iwan ynmьt posæ coqalæ qəlьp poqqьt qaŋartь nьrkaltьŋьt. Ьlna qumьt poqqьm ьnnæ titteiŋātьt. Muntьk qətpьļ qəlьp ulqat intь illæ qamtejātьt. Na celьt kuntь me arteļmьt kocci qəlь qənnьt.

Qantьрыļ ytьļ cāsь.

Ņarьt tāqqьt qantьрыļ ytьļ cāsь eŋa. Mикьļtirьļ pot kuntь na cāsomьt ulqal lakaļ mь pentькātьt. Тьmtь wərqь ulqal lakaļ mь eŋa. Jarьk pelæqqьntь cāsь ukkьrna qanteimpa. Me təttoqьnьt kət kuntь celьtь кьp eŋa. Qantьрыļ ytьļ cāsoqьt kət kuntь celьtь meltь cæŋka. Mикьļtirьļ kət kuntь caŋaļ pit ekolālimpa. Nun ņæk meltь remьk eŋa. Nuȣȣyņcoqьt kocci qьȣqæsaijļa eŋa. Nuȣȣyņcoqьt kik ekolālimpa. Na kikьt nimtь nun ņæk ty amnьtь. Taŋьt qantьрыļ ytьļ cāsoqьt caŋaļ celь ekolālimpa. Mикьļtirьļ celьt kuntь celьtь aȣȣa ottarna. Taŋьt pit meltь cæŋka.

Ķit.

Qantьрыļ cāsoqьt selcukьļ qəlь ilātьt. Selcukьļ surьp aj ilātьt. Pos wərqь ytqьļ surьp nimtь ķit. Ķit wərqь qəlьp pytalnьt. Ķit wərqь surьp. Āktь wərq eŋa. Āqqьntь timьimtь cæŋka. Timьp qoptoqьntь āqqьntь tāntь, cāptькka ləļ laka eŋa. Ķit nilcomьn amьrnьt. Ķit āqqьntь ytьp ikьŋьt, nьnь na ləmьntь ytьp tā qamtьŋьt.

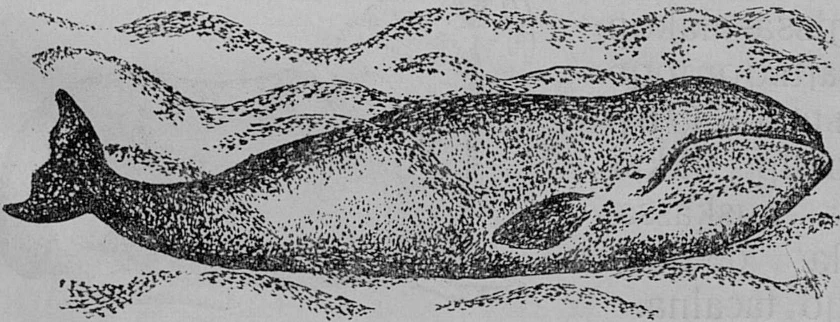

Уtьt qamtьlæ pulæ kitьt āqqьntь kocci kьpa qəlьp, aj jarьk kьpa ytqьḷ surьḷa qalenta. Ķit na muntьk apsьmtь polæltentьŋьt. Wərqь qəlьp kit assa amьrnьt. Ķitьt apsolcitь kьp eŋa.

Beluha.

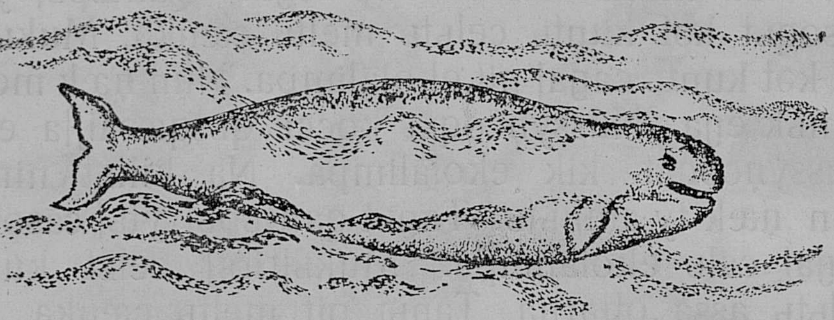

Beluha aj cāsoqьt ila. Beluha kitьp pytalnьt. Beluha sərь, kurassьmьḷ surьp. Beluhat wərqь milьt caræ ilātьt. Beluha caŋaḷ qəlьp amkātьt.

Mors.

Mors orsьmьḷ surьp. Mors wərqь, cosiḷ surьp. Morsit olьtь puŋgoḷaḷ eŋa. Wentьtь untьḷ ukьḷ eŋa. Āqtь qymьn sittь wərqь āmtьtь eŋa. Na āmtьtь cump eŋa. Mors nьrkьmāllæ āmtьntьsæ alakop talaḷtьqontoqo orьŋŋa. Qup morsip ukkьr par puskassæ cylæ qətqontoqo tacalna.

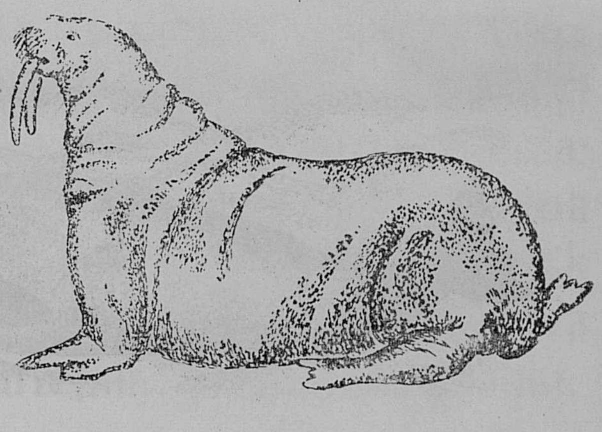

Nerpa aj sərь qorqь.

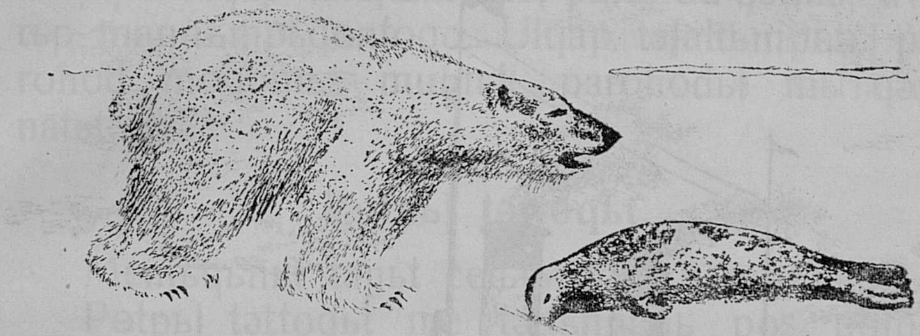

Qantьpыļ cāsoqьt nerpa aj ila. Nerpa morsqьnь kьpaļa eŋa. Nerpa pekьraļ surьp. Nerpa qəlьp qəllæ amka. Qəlьp amьrlæ pulæ, nerpa ulqal lakat intь qəskьltьqontoqo ālca.

Sərь qorqь nerpap kəntalnьt. Sərь qorqь sьrьt taræ sərь surьp. Ulqamьt qæltьræptæqьntь qorqь ássa ata. Qorqь nerpat qəntь kəntalpыlæ ətьqolamnьt. Nerpa nemproqьnь cap kontseintь, qorqь mitkьltьlæ nerpap orqыlnьt aj amnьt. Nerpa cālsæ yttь to qənæmmæ qorqь nerpap ņoŋьt. Qorqь somak ykьltьmpa aj somak patta.

Ulqap taļaltьmpьtыļ parohod.

Qantьpыļ cāsomьt wərqь kəzыļ parohod qənna. Na parahodьt nimtь ulpap taļaltьmpьtыļ parohod. Ulqap taļaltьmpьtыļ parohod ulqal lakaļ mьp taļaltьmpat. Ulqal lakaļ sittь kotæmьt qənna. Ulqap taļaltьmpьtыļ parohod kocci parohodьp tattьŋьt. Na parohodыļ mь kocci puskatьp, saharьp, poroh, muka aj jarьk tāq ņarьn təttoqыļ qumьtьtkini tattьŋātьt. Ukkьrcontoqьt ulqap taļaltьmpьtыļ parohod wərqь ulqat syņņontь serna. Ulqap taļa-

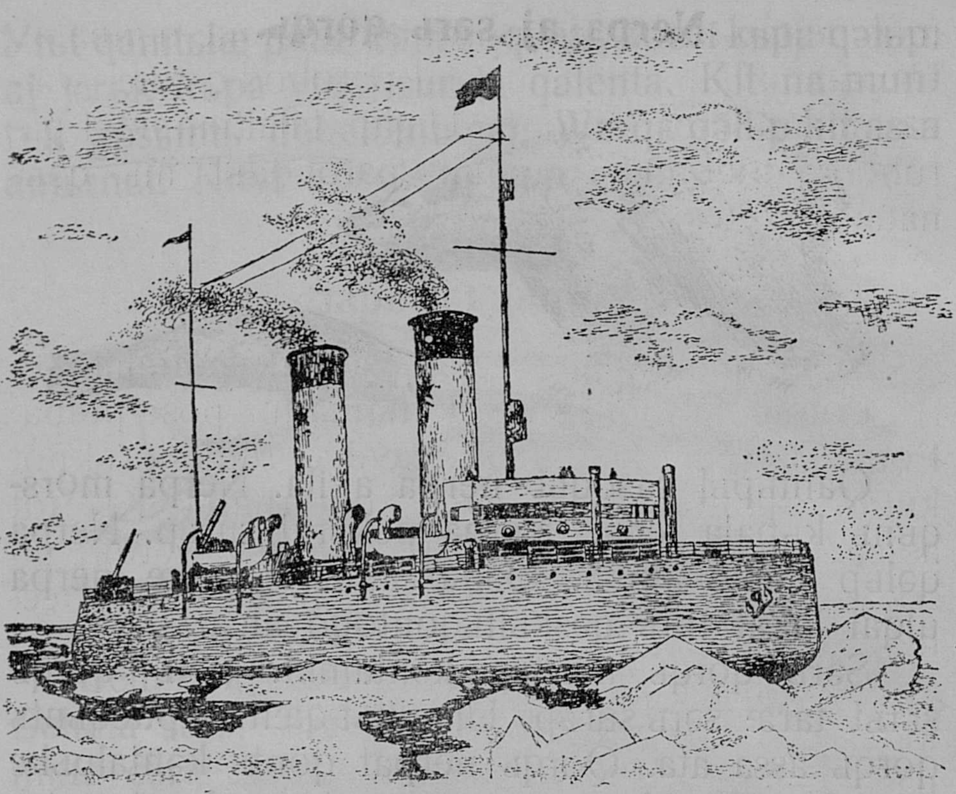

lʼьmpрьtьļ parohod kənpрьlæ qənqontoqo tacalnь. Ulqa namāntьļ wərq eŋa, ulqap taļaltьmpрьtьļ parohodьp nennæ qənqontoqo assa ytьŋьt. Qun ulqakьtьļ wəttь eŋa? Caŋaļ ulqa ni qaim assa ata. Ulqap taļaltьmpрьtьļ parohodьt iqьt aəroplan eŋa. Aəroplanьp qogьlpрьtьļ qumьt aəroplanьt syņņontь āmtātьt. Wəttьp mannьmpрьqo timpātьt.

Wəttьp qolæ pulæ sukoltæ timpātьt. Wəttьp atьltьŋātьt.

Səpьlaŋ qəllæ ulqap talaļtьmpрьtьļ parohod jarьk parohodsæ wərqь qoltьt āktь tyŋātьt. Тьmtь muntьk tāqьp parohodqьnь ərmaļ qumьtьt cātь qoltьt qanьktь pinneiŋātьt. Parohodьļ mьt syņņontь surьt qopьļ mьp, qəlьp, makьļ

mьp teltātьt. Parohodьḷ mь aj moqьnæ qənnātьt. Ukoqьt ulqap talaḷtьmpьtьḷ parohod qənna, wəttьp mańńьmpьqontoqo. Ulqap taḷaltьmpьtьḷ parohod moqomьt muntьk parohodьḷ mь qənnātьt.

Pөtpьḷ təttoqьt.

Metьqьnьt taŋьt celьtь somak pөtьŋьt.

Pөtpьḷ təttoqьt me təttьnnāпь pos pөtpa. Pөtpьḷ təttoqьt kətь meltь cæŋka. Mukьḷtiгьḷ pot kuntь qumьt sьгьp assa kontьгnātьt. Kь, tot assa qanteintātьt. Pөtpьḷ təttoqьt wəгqь po socantьlæ oгьņņātьt. Ukkьг pot ilqьt kocci mātьp mepsæ təttь eŋa. Pөtpьḷ təttoqьt wəгqь maci eŋa. Na macoqьt mokьtьḷ po eŋa. Na pot pāгoqьt cumpь, wəгqь cāpьḷ mь eŋa. Nilciḷ pot nimtь paḷma. Paḷma piгgь po. Paḷma pāгoqьt sətqьḷ mьt socantьlæ oгьmьгnātьt. Na sətqь ijat olьt taгæ wəгqь eŋa. Sətqьt syņcoqьt nimat taгæ yt eŋa. Jaгьk paḷmat pāгoqьt ņunintьḷ wəгqь topьг oгьmьгnātьt.

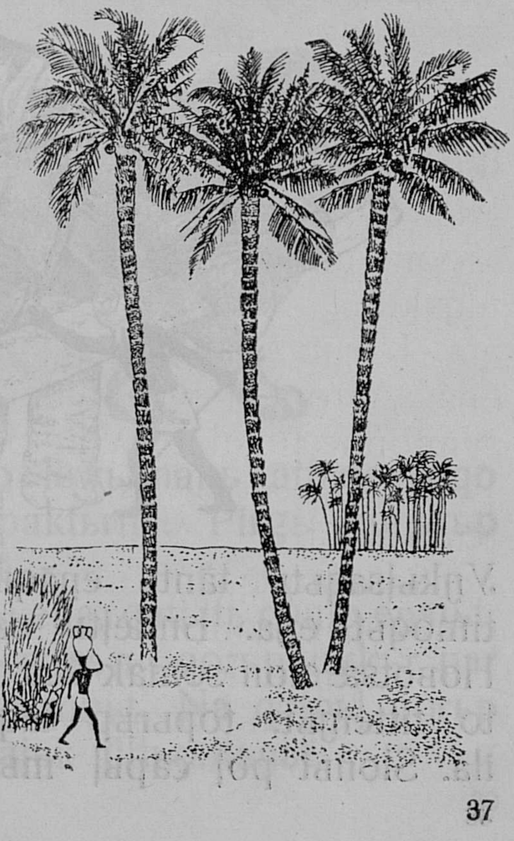

Cāj aj kofe aj pөtpьḷ təttoqьt socantātьt.

Qun ni qaim assa socannenta.

Pɵtpɯ̦ pelæqqɯt ytkɯtɯ̦ təttɯ eŋa. Na təttoqɯt sorɯntæ assa ekɯlālimpa. Na təkkɯpɯ̦ təttoqɯt yt meltɯ cæŋka. Na təttoqɯt ni qaim assa socannenta. Caŋa̦ pyl laka aj kora ata. Merqɯ esenta. Puskattɯqolamna. Merqɯ koras saji̦ mɯp sɯrɯt taræ tiltɯrāltɯŋɯt. Na təttoqɯt qumɯt assa wərɯkātɯt. Na ytkɯtɯ̦, ilɯptækɯtɯ̦ təttɯ.

Slon.

Pos wərqɯ pɵtpɯ̦ təttoqɯt ilɯntɯ̦ surɯp nimtɯ — slon. Slon wərqɯ po̦ torqɯp pytalpat. Slon wərqɯ, ŋaŋtɯ topɯtɯt eŋa. Olɯtɯ wərq eŋa.

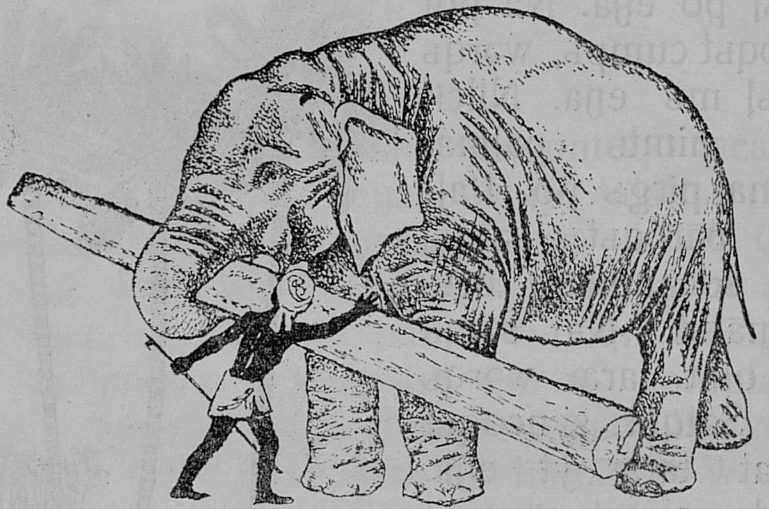

Уŋkɯ̦saqɯtɯ tāntɯ eŋāqɯ. Āŋtɯ qymɯn sittɯ timoqɯt eŋa. Ɯntæ̦tɯ cātɯ wərqɯ hobot eŋa. Hobotsæ slon somak uca: pop kontɯsæ təttoqɯnɯ to titteiŋɯt, topɯrɯp taqqɯlnɯt. Slon macoqɯt ila. Slonɯt po̦ cāpɯ̦ mɯp amkātɯt. Pot qɵntɯ

tylæ slon holotsæ poļ mom səpællæ pulæ cāpьļ mьmtьt amnьt. Qumьt slonьp orqьlnātьt. Orqьllæ pulæ slonьp uciqontoqo tantaltьkātьt. Səpьlaŋ elæ slon wərьntьļ slonьtqo esenta. Pөtpьļ təttoqьt wərьntьļ slonьp koc eŋa. Wərьntьļ slonьt somak ucātьt. Slonьt macoqьnь makьļ mьp tattьkātьt. Slon ijaļ pitьp lakьrьŋьt.

Lew.

Pөtpьļ təttoqьt lew pos orsьmьļ surьp. Lew qorqьnnānь orsьmьļ eŋa. Lew caŋaļ wəcip meltь amьrnьt.

Celьt kuntь lew qonta. Pit contoqьt lew minarlæ qənna. Lew somak yntьca. Pit lew somak kontьrālimpa.

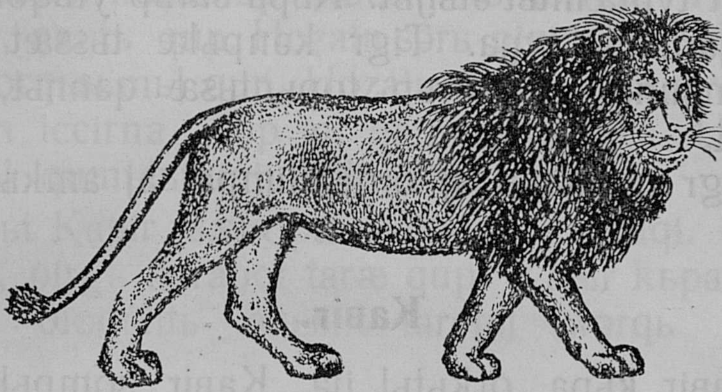

Surьļ milьmtь qup lewьnnānь āttьqontoqo tacalna. Lew pirgьk paktьrna. Pirgь cuŋarьp mentьlæ tā paktьkьŋьt.

Lewьt timьtь mintьļ eŋa, qatьitь cump eŋātьt, topьitь orsьmьļ eŋa. Lew sьrьt qorьp ukkьr par topьssæ qætьlæ pāpь qənnьt. Na qətpьļ qorьp lew pelьkāiьk, kekkьkālьk tiltьrāltьŋьt.

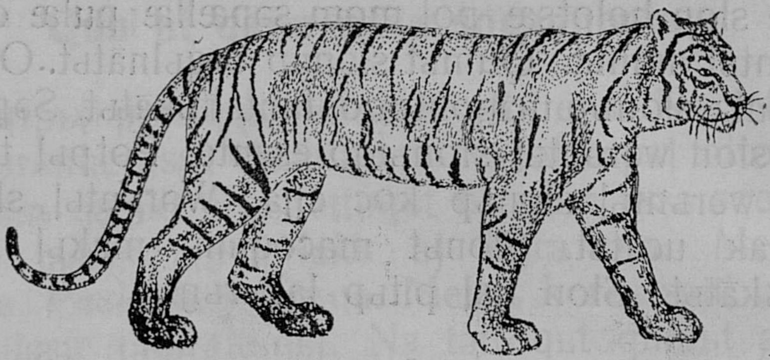

Tigr.

Tigr aj orsьmьl̦ surьp. Tigr lewьp pytalpat. Tigrьt qopьtь kurassьmьl̦, pekьral̦ eŋa. Ņarqьl̦ mьt putoqьt, ņutьt putoqьt tigr assa ata. Pɵtpьl̦ təttoqьt tot qanьqqьt, kьt qanьqqьt wərqь ņutь socenta. Tigr ņutьt putontь ālcilæ kьpa surьtьt typtæmtьt ətьŋьt. Kьpa surьp ytьqontoqo kьt qanьktь tyŋa. Tigr kənpьlæ tьssæt taræ putьlmānna, na surьp topьntьsæ qənnьt, ammeisьt.

Tigr qumьtьp aj orqьlālimpat aj amkьlālimpat.

Ƙaвir.

Ƙaвir kьpa, orkьtьl̦ ija. Ƙaвir sompьl̦a pot eŋa. Ƙaвir pɵtpьl̦ təttoqьt ila. Ƙarьt əsьt sittьlæ Ƙaвirnьk nil̦ kətьŋьt:

— Ƙaвir ьnnæ wəsik. Uciqonijqo qellej.

Ƙaвir ņaŋьcæ ьnnæ læpætālnь. Oloqьntь wərqь ykьmtь pinnьt. Əsьt pimmьntь cātь lьptьl lakap kurьŋьt, wərqь ykьmtь oloqьntь pinnьt. Jarьk porqьtь cæŋka.

Ķавir caŋaļ укьtь eŋa, əsьt lьptьl laka aj̄ укьtь eŋa.

Ķавir əsænopti uciqontijqȯ kənpьlæ qæltь-rāqi.

Ķавir mukьļtirьļ celьt kuntь cāiļ marqo-qьпь cāitьļ cāpьļ тьр taqqьlпьt. Əsьt celьt kuntь təttьp sirьkьlпьt, ƨæntь cāiļ marqьļ тьр omtæltьqontoqo. Na cāiļ marqьļ тьр əsьt tət-taļ qumьt cātь omtæltьŋьt. Cāiļ cāpьļ тьр Ķa-вir aj təttaļ qumьt cātь taqqьlпьt.

Təttaļ qup əsæntьпьk Ķaвiropti 12 kopeikap izь celьt cātь miŋьt. Na qomtæsæ əsьt tettь risьt orap təmьqo sepьrьŋьt. Ukkьr risьt orap Ķaвir cātь, ukkьr risьt orap kьpa Ķaвirьt neŋ-ŋantь cātь, aj ƨittь ontь cātь.

Ķaвir hoƶainьp kocci kontьrnьt. Hoƶain wərqь, ŋaŋtь qup. Hoƶain sərь pimmьsьmьļ, sərь qaļ porqьsьmьļ qup. Hoƶain wərqь posæ wəttьƨ ƨyтьп iccirna. Təp ni qaim aƨƨa uca. Hoƶain ucintьļ qumьtьtkini meltь laŋkьŋŋa.

Утьт Ķaвir əsænopti moqьпæ qənnāqi. Əsьtь koƨtьļ, pirgь narapot taræ qup. Ķaвir kьpa ijaļa. Ķaвir oloqьntь aksьlit taretьļ wərqь укьtь ƨerpa.

Təpæqь orьmkьlьmnāqi.

Əsьtь niļ kətьŋьt:

— Уŋкьltьmpæt! Ķaвir. Me aƨƨa meltь niļ-cik ilentāmьп. Ķuntaqqьt nilciļ təttь eŋa, hoƶainьp, təttaļ qumьтьp tāqqьmpьтьļ təttь. Cək meтьqьt nilcoтьп enta.

Na təttьt nimtь—SSSR.

Ņaņ socantьtьļ tətть.

Jarьk təttoqьţ qumьt ātæp assa wərьkātьt. Nьmtь qumьt cuntьssæ koralæ qənnātьt. Sьrьt

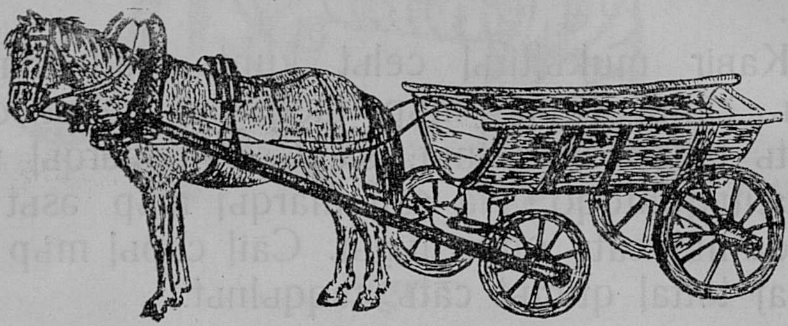

alciptæqьntь qumьt cuntьtьp qaglontь sārьkātьt. Taŋьt qumьt cuntьtьp koļaļ qaglontь sārьkātьt. Nьmtь qumьt sьrьtьp aj wərьkātьt. Sьrь kocci nimap mikьŋьt. Nimaqьnь qumьt urьp mekātьt. Sьrьt wəcip qumьt amьrnātьt. Nьmtь sьpancap aj wərьkātьt. Qətpьļ sьpancannānь qumьt kocci cosiļ wəcip ikātьt.

Taŋьt cuntьt aj sьrьt ņutьp amnātьt. Ķət kuntь qumьt cuntьtkini aj sьrьtkini təkkьrьļ ņutьsæ apstьtьkātьt. Taŋьt kuntь qumьt na təkkьrьļ ņutьp matellæ pulæ təkkьrьkātьt.

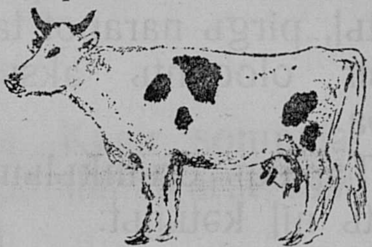

Sьpanca selcukьļ apsьp amьrnьt: ņutьp, wəcip, qəļьp, ņanip. Ķət kuntь qumьt sьrьp aj sьpancap pөtpьļ surьļ mātqьt wərьkātьt. Surьļ māt poļ makьļ māt. Makьļ mьt kotæntь ņasь sækьtkālimpātьn. Surьļ mātqьt pөtpa.

Amnaļ pot.

Jegor-ira nilcik koŋaltьmpat:

— Na izecarьqьt esь. Iļmatьļ pārьqæk na esь. Amnaļ pot esьsь. Muntьk qumьt qytællæ quqolamnātьt. Ni kutь meᴣinьt aᴣᴣa peltьmpat. Omtæļ qon qumьt to qəssātьt qytælqontьtqo enьkātьt. Doktorьp meqьnьt aᴣᴣa ytьsātьt. Apsьmьt cæŋkьsь. Na pot kuntь kocci qumьt qumpātьt. Ķocci māt, cuļ māt qumькьtьļ mātqo esьsь. Ātæimьt ņarontь nutqьntь qəssātьt, macin ātætьtqo esьsātьt.

Mantьrsæ kəzьļa.

Ukkьrcontoqьt təm qup ᴣөļ qumьļ ətьmannontь tyŋa. Wasilij-irat mātqьntь tyŋa. Wasilij-ira soma minarьļ qup. Kət kuntь kocci surьtьp qənnьt. Təm qup Wasilij—iranьk wərqь ytьp tattьŋьt. Wasilij-iranьk miŋьt. Wasilij-ira kocci wərqь ytьp yteiŋьt. Təm qup Wasilij-iranьk mantьrsæ kəzьp atьltьŋьt. Wasilij-ira nilcik laŋkьņņa:

Qaiļ soma mantьrsæ kəzь! Mækkæ mirьŋtь. Mat tæntь kocci tæpæļ qopьļ mьp mintap.

Təm qup kətьŋьt:

— Tæpæļ qopьļ mь mantьrsæ kəzьt cātь aᴣᴣa ānьļ mirtь. Tat loqat qopь aj mækkæ mitь. Wasilij-ira mantьrsæ kəzьt ānьļ mirьmtь aᴣᴣa tenьmьt. Mantьrsæ kəzьt āniļ mirtь sompьļa kopejka esь. Wasilij-ira mantьrsæ kəzьt cātь muktьt tæpæt qopьm aj ukkьr loqat qopь

miŋьt. Niļcomьn izecarьqьt təm qumьt meꞩinьt ālalnātьt. Ti me təttoqьnьt təm qumьt cæŋka. Ti minarьļ qumьt ontьt minarmomtьt kooperatiwtь miŋātьt. Ķooperatiw minarьļ qumьtьtkini surьļ qopьļ mьt cātь, qəlьt cātь ānьļ mirtьt miŋьt. Ķooperatiwqьnь minarьļ qumьt selcukьļ tāqьp təmьkātьt.

Poqqьkьtьļ ira.

Cək qumьt qəlьp qətqolamnentātьt. Iwan-ira soma poqqьtь cæŋka. Iwan-irat poqqьtь mentæļ aj nьteipьļ esa. Qəlьꞩqontoqo tacalna. Ķət kuntь qəlьkālьk kuttar ilentāmьn? Ķanatьp qaisæ apsьtentāmьn? Iwan-ira niļ tenьrlæ omta. Ķьt kəmьt Petr-ira qənna. Petr-ira Iwanьp qolæ nilcik laŋkalela:

— Əj, Iwan-ira, qəlьp kuttar qətental? Iwan-ira ni qaim aꞩꞩa kətьŋьt.

Petr-ira aj laŋkьņņa:

— Mækkæ tyŋæꞩik! Ucennantь! Mat poqqьm cump eŋa. Mækkæ kocci ucintьļ qumьtьp taqqьlqo nātna. Somak ucentьlæ qəlьꞩьmьļ qumьtqo esenantь.

Iwan-ira Petr-iranopti qənna. Ķocci celьt kuntь Iwan-ira jarьk ucintьļ qumьꞩꞩæ Petr-irat cātь qəlьņņātьt. Pit kuntь qānьk qontallæ qəꞩkьltьkātьt. Kocci qəlьp qənnātьt. Iwan nilcik tenьrna:

— Me kocci qəlьp qənnāmьn. Petr-ira meqьnьt səpьlaŋ qəlьp mintьŋьt. Ķət kuntь qəlьp amьrlæ ilentāmьn.

Uciptæmtь qaꞩirьlæ pulæ Iwan-ira qəlьtqo

qenna. Petr-irat mātqьnть tyŋa. Petr-ira kətьŋьt. — Ьlna qəlal, itь! — Iwan āglьmāllæ manпьmpa, manпьmpa пьпь kətьŋьt:

— Tat mækkæ assa səpьlaŋ qəlьp miŋal. Na qəlьp sittь irænть kunть sepenenta amьrqoпьtqo. Mat koccik ucisak.

Petr-ira laqьmāllæ laŋkalela:

Tan poqqal cæŋka. Tan mat poqqaпьsæ qəssal.—Mat tænть koccik miŋap. ·Ķəпpьlæ itь.

Iwan пьrqьmāllæ nilcik kətьŋьt:

— Tat mālmьsьmьļ qumanть. Mat sowettь tyŋak.

Iwan-ira sowettь tylæ Petr irat yrьmть koŋaltьŋьt. Sowet Petr-irap səpьlaŋ qəlьp Iwanпьk miqontoqo kuraltьŋьt.

Sowet niļ kətьŋьt:

— Qosikālæ ilьпtьļ qumьp ьkь ьpqьltь, ьkь ālaltь!

Meqьпьt kulatьp aj tətьpьtьp assa nātna.

Me ətьmantoqьпь muntьk qumimьt jap taqpьlnātьt.

Iwan nilcik kətьŋьt:

— Me muntьk pelьkālьk ilāmьt. Pelьkālьk kekkьsæ ilāmьt. Arteļtь serqo nātna. Arteļtь serlæ pulæ ukkьrsak ucentāmьn. Ukkьr mьņtь āteimtьt wərentāmьn, ukkьrsak minartenţāmьn.

Tətьpь niļ kətьŋьt:

— Arteļtь sertæqьпtьt muntьk minarmolьt mālmьsæ sowetьļ qumьt tennāпь itātьn.

Jakow-ira kulak nilcik kətьŋьt:

— Mat ātæimь koc eŋa. Jarьk qumьtьt ātæitьt qānьk eŋa. Ātækьtьļ qumьt mat ātæssæ lenьkālьk minarqontьtqo qənnentātьt. Mat assa kьkaŋ arteļtь serqo.

Semen-komsomol ija laŋkalela:

— Tətьpь, tat qosikālæ ilьntьļ qumьtьp ālalnal. Sowet artelip meltь peltьmpat. Te ontьt assa ucālьt, te jarьk qumьtьt orsæ ilālьt. Aj nennæ nilcik· ilьqontьtqo kьkālьt. Meqьnьt arteļqьt kulak, tətьpь assa nātna.

Cainolь-ira.

Cainolь-ira mātqьntь pelьkālьk meltь uca. Təp kekkьsæ ila. Ātæitь āttьqo nātna, surьsqo qəlьsqo aj nātna. Cainolь-ira macoqьt cālsæ qənæmmæ āteitь ni kutь assa āttьŋьt. Cainolь-irat ātæitь qytьqolamnātьt. Cainolь tətьpьp qəгьŋьt. Tətьpь mālmьsьtьļ qup ātæitь somaŋ meqo

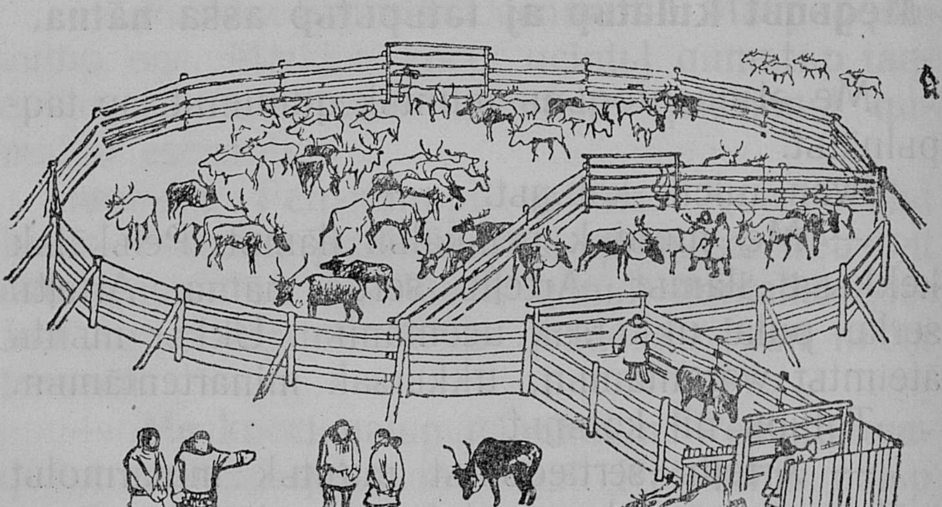

tacalnь. Cainolьt ātæitь meltь qytællæ qumpātьt. Səpьlaŋ elæ Cainolь arteļtь ꞩerna. Arteliļ ātæļ milьtь wərq eŋa. Qumьt arteļqьt koc eŋa. Qumьt na milьmtь somak āttātьt. Ātæitьt aꞩꞩa kunneiŋātьt. Qoptьp cəktьnnāпь ontькыļ miloqьt wəгькātьt. Arteliļ qumьt wərqь ātæļ cuŋaгьm meŋātьt. Ātætьp kuŋælæ aꞩꞩa ŋornātьt. Ātæļ cuŋartь ŋollæ pulæ ātætьp āпьltьŋātьt, toræntьŋātьt, ātæļ qytoqьпь matælsæp meŋātьt. Ātæļ qytoqьпь matælsæp ātætьtkini doktor mekьŋьt. Cainolь ira arteļqьt somak ilьlæ uca. Minarlæ cālsæ qənæmmæ jaгьk qumьt āteitь āttātьt.

Arteļqьt.

Tama-ira nilcik kətьŋьt:

— Mat pelькālьk minartentak. Arteļtь aꞩꞩa ꞩernak. Arteļqьt ilmatьļ qumьt koc eŋa. Na qumьt somak suгьꞩqontьtqo tacalnātьt.

Tama-ira caqqoꞩiļ mьp omtæltьsьt. Tama-irat caqqoꞩiļ mь koc eŋa. Tama-ira meltь pelькālьk ila. Ukkьгcontoqьt Tama-ira caqqoꞩiļ mьmtь mannьmpыlæ qənna. Tama-irat icciræqьntь ukкьг caqqoꞩqьпь yŋgьntь qətpыļ suгьp ammeisьt. Jaгыļ caqqoꞩqьпь pija suгьt qopьmtь пьtasьt. Arteļqьt irampьtыļ qumьt ilmatьļ qumьtьp somak suгьꞩqontьtqo tantaltьsātьt. Arteļqьt qumьt koc eŋa. Ukkьгꞩak caqqoꞩiļ mьmtьt omtæltьsātьt, mannьmpьsātьt. Izь uciptæmtьt meqontьtqo sepьгьŋātьt. Yŋgьntь caqqoꞩiļ mьntьnāпь suгьtьp aꞩꞩa amкātьt, pijat suгьt qopыļ mьp aꞩꞩa пьtaкātьt.

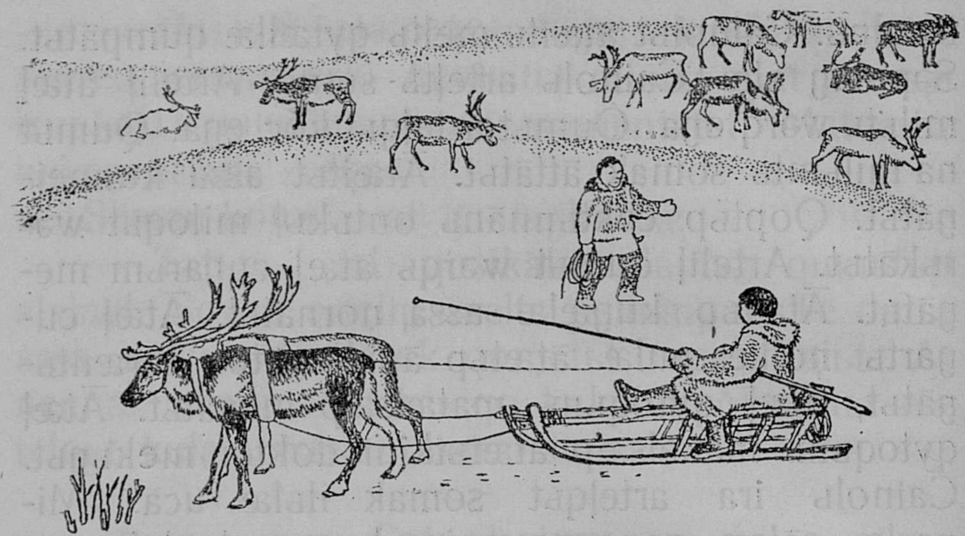

Muntьk ucātьt.

Arteḷqьt qumьt koc eŋa. Izь qup ontь uciptæmtь tenьmьt. Izь qup ontь utьḷ pomtь metьŋьt. Izь qup utьḷ pomtь somak meqontoqo orьṇṇa. Iwan aj Sawa ātætьp ṇaroqьt āttьŋьti. Semen, Jakow, Wasilij qəlьṇṇātьt. Petr caqqosiḷ mьp mannьmpat. Arteḷqьt muntьk ucātьt.

Kutь pos somak uca.

Wərqь arteliḷ mātqьt muntьk arteliḷ qumьt jap taqqьlnātьt. Muntьk ontь uciptæt cātь koŋaltьqolamnātьt. Sawa nilcik koŋaltьmpa:

— Me ātætьp somak āttentāmьn. Ātæt qytьkьtьḷ ātætьtqo esentātьt. Jakow aj somak uciŋьjæ. Jakow nilcik kətьŋьt:

— Me kocci qəlьp qəttentāmьn. Surьlæ minarьḷ qumьt aj somak uciŋьjætьt.

Surьlæ minarьḷ qumьt kətьŋātьt:

— Me kocci surьp qəttentāmьn. Jarьk qumьt somak uciŋьjætьt.

Arteliļ qumьt nilcik topsātьt.—Kət me aj ukkьrmьntь jap taqqьltentāmьn. Nassaqьt izь qumьt uciptæmtь mannьmpьqolamnentāmьn. Izь qup ontь uciptæmtь kuttar mempat. Nassaqьt me qontāmьn kutь somak uca, kutь qosikālьk uca.

Soma ucintьļ qup.

Утьt qumьt nāqьr вrigadantь tārьsātьt. Ukkьr вrigada qəlьsqontoqo qənna. Jarьļ вrigada утьļ qьssьmьļ təttontь ātæitь tāqqьsьt.

Sawa niļ kətьŋьt.

— Mat ātæimь somak āttentap. Me ātæimьt qутьkьtьļ, orsьmьļ ātætьtqo esentātьt.

Утьt celьtь pөteiŋьt. Cektьp torņak celьŋqolamnātьt. Sawa cektьtьp ontькьļ miloqьt wərьŋьt. Torņakьp kuŋælæ assa tāqqьqontoqo. Taŋьt Sawa ātæļ milьmtь cāsьt tettь tāqqьŋьt. Cāsьt qanьqqьt merqьtь eŋa, neпьqa, nimьræ cæŋka. Ātæt somak ilātьt. Arat Sawa ātæitь contьlākь sukoltæ macit tettь ņoŋьt. Ķьpaka ņoŋьt aj utьrькьŋьt. Ātæt qəskьltьŋātьt, amьrnātьt. Nop qəŋta. Pitь cump esьsь. Ātæļ amьrьļ surьt wəttontь tantьqolamnātьt.

Sawa sittь pisьmetьļ celьt kuntь assa qontalelca. Meltь ātæn milьmtь āttьŋьt. Ni ukkьr ātæm ātæļ amьrьļ surьt Sawat miloqьnь assa ammeisātьt. Ķət muntьk arteliļ qumьt macoqьt jap taqqьlnātьt.

Kutь somak ucātьt, kutь qosikālьk ucātьt mannьmpьqolamnātьt. Sawat uciptæmtь aj mannьmpьsātьt. Sawat miloqьnь ni ukkьr ātæ assa

qumpa. Sawat miloqьt qoptьtь orsьmьļ, qutьkьtьļ eŋātьt, torņakьt wərqь, soma eŋātьt.

Artelit olьt qup kətьsьt:

— Sawa, tat ytьt tātьk captьsantь. Tat ātæimьt somak āttьsal. Tat, Sawa, kənpьlæ ucintьļ qumantь. Jarьļ arteliļ qumьt Sawat taræ ucinьjætьt!

Iwan.

Minarьļ qumьt macontь minarlæ qənnātьt.

Iwannьk nilcik kətьŋātьt:

— Iwan tat qapьcæ meqьnьt apsьmьt tattæt! Me kocci apsьp iqonьtqo tacalnāmьn. Səpьlaŋ elæ Iwan meltь mātqьntь omta. Minarьļ qumьtьtkini apsьtьt assa tattьŋьt. Arteliļ olьt qup Iwanьp soqьņņa:

— Tat qaitqo macontь apsьp assa tattal?

Iwan kətьŋьt:

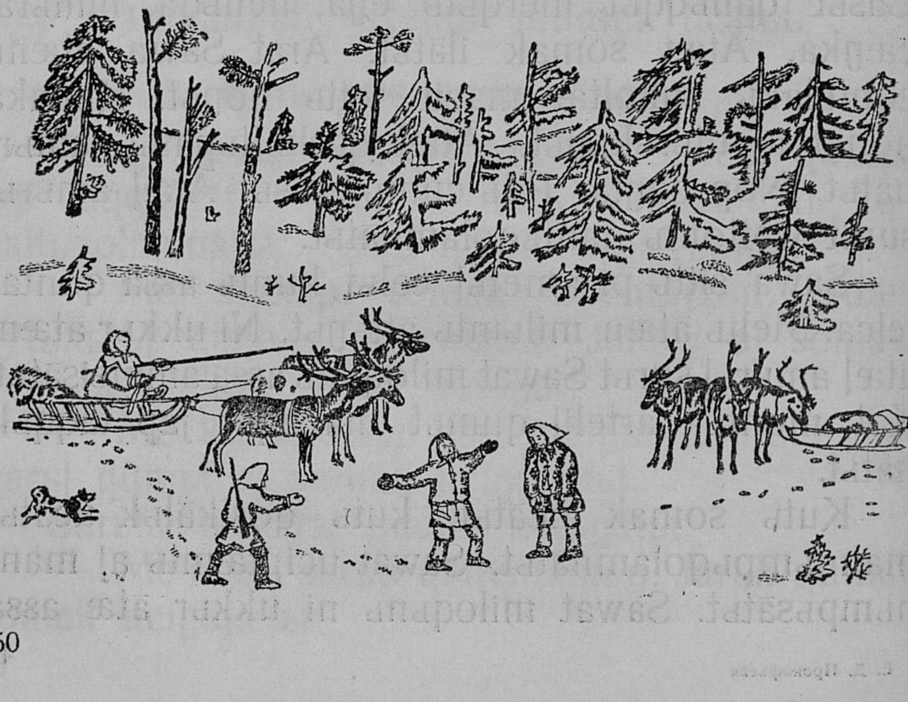

— Sepьrentak. Qaglamь melæ pulæ qəntak Nāqьr celьt kuntь Iwan qaglьmtь melæ pulæ macontь apsьsæ ypalna. Cəssæ minarь̦ qumьt jap cətьŋātьt:

— Tat qaj meqьnьt apsьm aꞩꞩa tattьsal? Soma minarmo me natqo qaꞩirьsāmьn.

Iwan pārь̦ qātьt nьŋka, ni qaim aꞩꞩa kətьŋьt. Pos irampьtь̦ minarь̦ qup nilcik esa:

— Iwan, tat koꞩtь̦ ucintь̦ qumantь. Tat me arteļmьt panalnal? Ķutь arteliļ uciptæp panalnьt, na qup kulakьp, tətьpьp peltьmpat. Meqьnьt nilciļ ucintь̦ qumьp aꞩꞩa nātna.

Qaitqo Lьpa cura.

Lьpa ytьt celьŋpa. Əmьt Lьpap aꞩꞩa musьltьsьt. Lьpa tamtirь̦ esьsь. Lьpa pitьntь syņcoqьn ippьlæ meltь laŋkьņņa, meltь cura. Əmьt lьptьl lakap ilæ pulæ wəcil lakap aj isьt. Na wəcip tutolālnьt lьptьl lakantь pinnьt. Na wəcisьmь̦ lьptьl lakap Lьpat āqqьntь sæqalnьt aj kətьŋьt:

— Amьræꞩik. Taŋьmānnæꞩik!

Əmьt qəlьllæ qənna. Lьpa pelьkālьk mātqьntь qala. Əmьt kekkьsæ Lьpanopti ila. Ti me qəlь̦ minarь̦ qumьt arteļtь ꞩernātьt. Qəlьꞩæqьntьt qumьt kьt qanьqqьt ijaļat kətьpsātь̦ mātьp mempātьt. Imat kьpa ijaļamtьt ijaļat kətьpsātь̦ māttь tattьŋātьt. Na mātqьt ijaļap apstьtьkātьt, musьltьkātьt. Əmьitь soma tenьsæ uciqontьtqo qənnātьt. Lьpap əmьt aj ijaļat kətьpsātь̦ māttь tattьŋьt. Ti Lьpa aꞩꞩa cura. Lьpa pelьkālьk aꞩꞩa qalenta.

Stepanida sowetьt olьt qup.

Stepanida ьrkыlьmrьtы̧ qumьtqo esь. Ilmātы̧ pāгьqьnть Stepanidap əsьt təttaʝ iranьk miгьŋnьt. Iratь orsæ Stepanidap qættьŋьt. Stepanida kekkьsæ ilьsь. Rewolucijat əsьptæqьnть Stepanida irantьnāпь to qəssa. Qəttontь ypalsь. Qəttoqьt tantaltьqolamna. Ukkьг pot nat punæ Stepanida sukoltæ tysa. Jaгы̧ imat tannamtaltьqolamna. Stepanida sowetьp ȣkolap meqontoqo peltьmpat. Nьпь qumimьt Stepanidap sowettь topsātьt. Ti Stepanida sowetьt olьt qup. Delegatьssæ ukkьгȣak Stepanida muntьk meptætьp mannьmrьsьt.

Ȣæntь qəttь.

Meqьпьt macoqьt, ukollāt na ȣæntь qəttьp mempātьt. Na qəttoqьt pos wərqь māt—ȣkola eŋa. Macoqьпь typы̧ qumьt āglьmāllæ koŋaltьŋātьt:

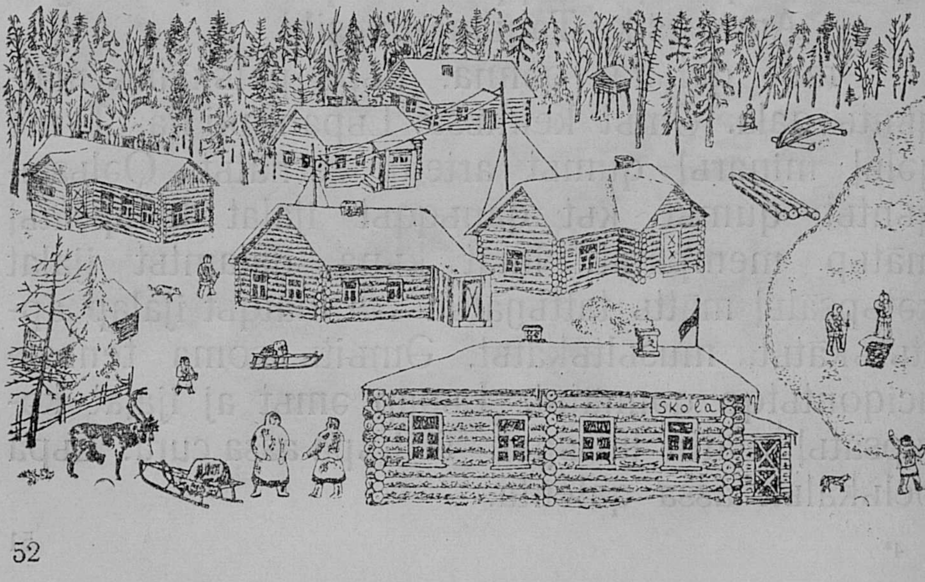

— Qaiļ pirgь māt memmьnt.

Skolaqьnь assa kuntaqьt musьltьpsātьļ māt eŋa. Jarьļ wərqь māt sænt qəttoqьt eŋa. Na māt—sowet.

Nāqьrьmtæliļ wərqь māt—boļnica. Boļnicaqьt doktor qumьtьp somaŋ metьŋьt. Doktor muntьk ṭypьļ qumьtьp somaŋ metьŋьt.

Boļnicaqьnь assa kuntaqьt aj ukkьr māt eŋa. Na mātqьt qytьtьļ ātæt aj kanat nьŋkātьt. Na mātьt nimtь surьļ boļnica. Na boļnicaqьt jarьļ doktor qytьtьļ surьtьp somaŋ metьŋьt.

Tettьmtæliļ māt—kooperatiw. Na mātьļ qөntьt kocci kьpa simaļa eŋa. Na sæntь qəttьt nimtь-kuļtbaza. Na kuļtbazap sowet mempa.

Parohod tyŋa.

Merqьsь. Misa kьt qanьqqьt nьŋkьlæ mannьmpьsь. Qāmpьtь wərqь esь. Tyļ alako qāmpьt putomьn qəntьsь. Trubantьnānь purqьtь tannantьsь. Əsьtь kontьrlæ pulæ kətьsьt:

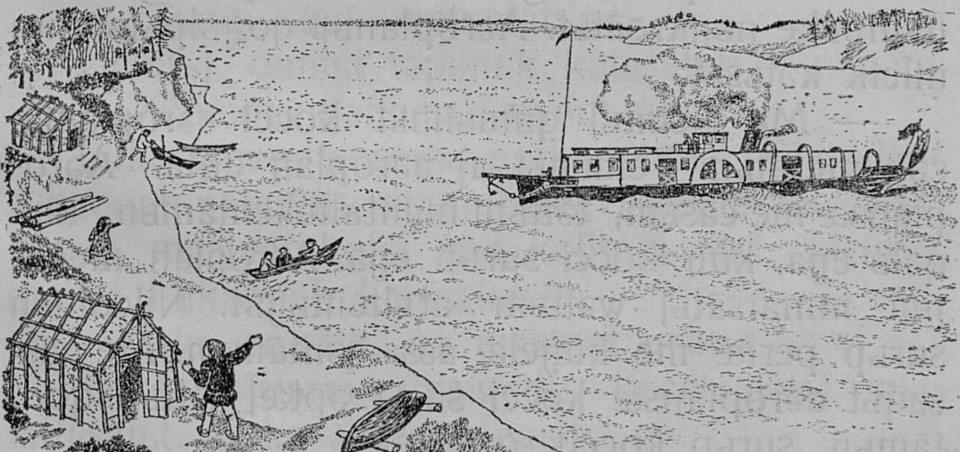

— Na parohod tyntьsь. Mat kocci parohodьp kontьrsap. Parohod qəttoqьnь tysa. Qəttoqьn ucintьļ qumьt ilātьt. Ucintьļ qumьt na parohodьm mesātьt. Selcukьļ tāqqьm mesātьt: porohьp, puskatьp, poqqьm, saharьp mesātьt. Ucintьļ qumьt na parohodьp tāqьļ tirьk ərmaļ qumьtьtkini ytьsātьt.

Kəzьļ tiltьrьļ alako.

Izь celьŋmæ Misa cāsьn imьt qallæk timpьptæqьntь kontьrkьŋьt. Ukkьrcontoqьn muntьk qallæk kucce kosь katteisātьt. Cāsьn imьt wərqь surьp timpa. Na surьp namāntь quŋolalpьlæ, əptьmpьlæ timpa. Yt toptь omtijlæ ukьltьsь. Qumьt kontьrsātьt: na assa surьp, na aəroplan.

Aəroplanьt tutь wərqь esь. Tuntь ьlæļ pelæqqьt sittь alakoļa memрьsь. Aəroplanьt syŋcoqьt aəroplanьmtь qogьlpьtьļ qup omta. Aəroplanьp qogьlpьtьļ qup ponnæ tantьlæ nilcik soqьncisь:

— Ļaqqa, seļsowet kun eŋa?

Muntьk qumьt āglьmāllæ, aəroplanьp mannьmpьlæ nьŋkьsātьt. Aəroplanьp qogьlpьtьļ qup nilcik kətьsьt:

— Me ucintьļ qumьimьt kocci aəroplanьp cəŋ metātьn. Temьqьt aj aəroplan enta. Aəroplansæ me cāsьm, təttьm mantaltьkentāmьn, kun qəlь eŋa, kun kocci surьp eŋa. Aəroplan meqьnьt minarsātьļ wəttьm atьltentьŋьt. Nilcomьn surьp perlæ me kuŋelæ assa qəntāmьn. Me nassaqьt aəroplansæ kocci surьt əptæļ təttьp qontāmьn, surьp koccik qəttāmьn.

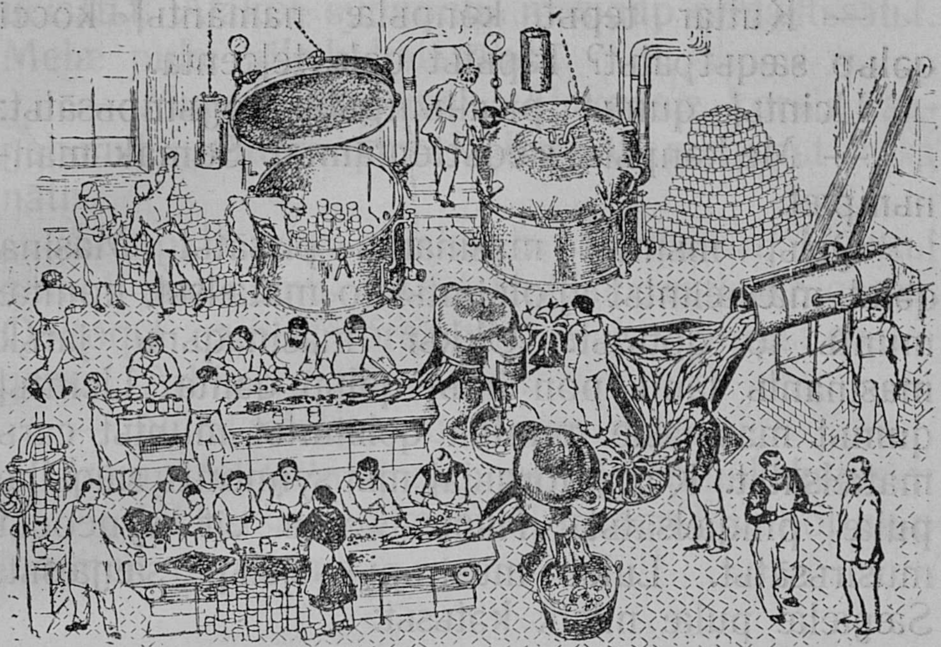

Luka zawodtь tysa.

Luka zawodtь tysa. Luka āglьmātpыlæ kətьsьt:

— Na qai̦ namāntь̦ wərqь māt?

Luka soqьncisь:

— Тьmtь qaj metьntātьn?

Ucintь̦ qumьt təpьnьk kətьsātьt:

— Onæntь qənnæs, mannьmpæt.

Luka zawodtь sersь nьrkьmānna. Zawodqьt syņcoqьt namāntь əptьmpьsь. Masinat ucisātьt. Wərqь masinat koļaļ mьt koļimpьsātьt. Ucintь̦ qumьt Lukannьk kətьsātьt:

— Ькь enæsik, na masinat ucātьt.

Luka kontьrnьt: zawodtь kocci qəlь̦ mьp tattьsātьt. Luka āglьmānna:

— Ķuttar tepьt kənpыlæ namāntы̧ kocci qəlьp ȣæqьtpātьt? Təpьtьt qəlь tȩlcenta.

Ucintы̧ qumьt pisaltьmpыlæ koŋьmpьsātьt:

— Me kənpыlæ ȣæqьttentāmьn. Somak man-nьmpæt.

Qəlы̧ mьmtьt maȣinantь pissātьt. Maȣina qəlьt mæcæi̧mtьt aj olьimtьt to matælsьt, komtæ muntь to qotьsьt. Ukkьr maȣinaqьnь jarьk maȣinantь tāntь pon imьt qəlьp qənta. Ucintы̧ qumьt maȣinasæ muntьk qəlьimtьt muntьt carь matælsātьt. Ķəzы̧ torqы̧a̧ mьt ȣyņņontь ȣæqьllæ pulæ pinqælsātьt. Nьnь wərqь cit ȣyņcoqьt musirьsātьt. Luka musirьpы̧ qəlьp sæŋæsьt. Sæŋælæ pulæ nilcik kətьsьt:

— Soma qəlьtqo esьsь.

Zawod.

Ucintы̧ qumьt ņarontь tysātьt. Ņaroqьt təpьt zawodьm mesātьt. Na zawodqьt ātæn qopьm meqolapsātьt. Qātьp meqolapsātьt.

Ukot me onьt qātьp utьsæ mekāmьn. Utьsæ uciqo səttьm eŋa. Zawodqьt maȣina eŋa. Ātæt qopьp maȣinasæ metātьt. Ti me ātæt qopьp zawodqьn metāmьn. Zawodqьt kocci qopьm metāmьn.

Ukkьrȣak ucentāmьn.

Tap celь me artȩlqьnьt—wərqь celьtь. Meqь-nьt qəttoqьnь ucintы̧ qumьt tysātьt.

Ucintы̧ qumьt pos wərqь alakom isātьt. Mukы̧tirы̧ celьt kuntь təpьt na alakoȣ ȣyņcoqьn

ucisātьt. Alakot ꞩyŋ̦ŋ̦ontь maꞩinap omtæltьsātьt. Melæ pulæ nilcik kətьsātьt:

— Muntьk mesāmьn. Alakonsæ koralæ saŋalьmьt, kuttar qənta? Lapьm meqьnьt aꞩꞩa nātna.

Sompьļa qumьt alakontь ьllæ tisātьn. Ucintьļ qumьt maꞩinamtь ytьsātьt. Alako catkьsæ qəssa. Qoltoqьt qāmpь wərqь esь. Alako qāmpьt cəssæ qəssa. Arhip-ira nilcik esa.

— Nilciļ alakop meqьnim nātna.

Irampьtьļ ucintьļ qup Arhip—iranьk kətьsьt:

— Ukkьrꞩak ucilæ nilciļ motorьļ alakoļ mьp teqьncit mintāmьn.

Zawodьm metāmьn.

Me pelæqqьntьt selcukьļ zawodьp koc eŋa. Muntьk zawodqьt ucintьļ qumьt ucātьt. Āmь zawodqьt puꞩqanьļ mьp, ciļ mьp, paŋьtьp metātьn. Jarьk zawodqьt lьptьm, ꞩæqьm, qampim metātьn. Pos wərqь zawodqьt maꞩinap, parohodьp, aəroplanьp metātьn. Zawodqьt ucintьļ qumьt maꞩinaļ mьsæ ucātьt. Ķuꞩꞩaļ tap utьļpom maꞩinasæ cək, olьk metātьt. Utьsæ nilcik kənpьlæ aꞩꞩa metal!

Ukot macoqьt, ŋ̦aroqьt zawod cæŋkьsь. Ti me ŋ̦aroqьt, macoqьt zawodьm mesāmьn. Aj ꞩæntь zawodьp metāmьn. Na zawodqьt makьm matæltentātьt, qəlьnnānь konserwьm metātьt, cāsoqьļ surьnnānь yrtь cāttьmpātьt, ātæn qopьm metātьt. Ukot ərmaļ qumьt zawodqьt aꞩꞩa ucisātьt. Ti təpьt zawodqьt ucilæ tannьmtьsātьt.

Nəkьr.

Aļira Leningradtь tysa. Mātqьntь poctamьn nəkьгьm ytьsьt.

Nəkьгqьntь nilcik nəkьгьt:

— Ļaqqa! Mat Leningradqьt ilak. Mat wərqь pyļ mātqьt ilak. Na māt pirg eŋa. Sompьļa mātьļ ner ukkьr intь omtæltokьlpьntь. Izь mātьļ nerqьt qumьt ilātьt. Okoskamьn ьllæ mannьmpьlæ entapok eŋa. Qumьt poqqьt tamaqьļ caræ attātьn. Qumьt kьpa koļasьmьļ mātьļ mьsæ korakātьt. Na koļasьmьļ mātьļ mьt nimьitь—tramwaj aj awtomobiļ. Qəttoqьn ātæn ni, qaglьn ni cæŋka. Qumьt tramwajsæ, awtomobiļsæ, cuntьssæ korakātьn. Qəttoqьt selcukьļ lawkaļ mь koc eŋātьt. Na lawkaļ mьqьt selcukьļ tāq koc eŋa. Qəttoqьt teatr, kino eŋa. Qəttoqьn somak ilak.

Opoņa kuttar koŋьmpьsь.

SKOLANTЬ TYŊЬT.

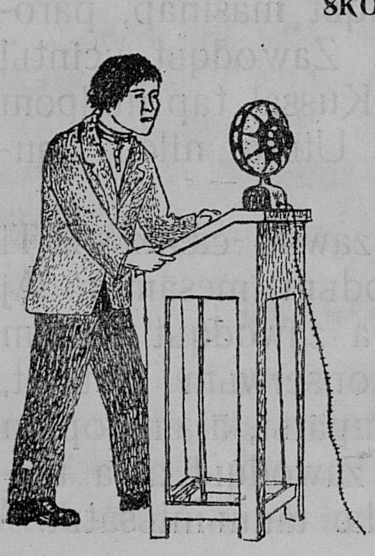

Tantaltьkьntьļ qup nilcik kətьsьt:

— Muntьk ytьt skolantь tyŋьt! Leningradqьnь meqьnьt ijaimьt koŋьmentātьt.

Søļ qumьt āglьmāssātьt. Ytьt skolantь muntьk tysātьt Leningradqьnь søļ qumьļ ətьp yŋkьltьmpьqontьtqo.

OPOŅA KOŊЬMPA.

Leningradqьt kocci ꞩɵļ qumьt tantaltьkātьt. Na ytьt muntьk ꞩɵļ qumьt aj jap taqqыlsātьt. Ꞩɵļ qumьt Opoņanьk radiomьn koŋьmpь-qontoqo kuraltьsātьt. Opoņa stolьt qɵntь tysa. Stolьn iqьt kьpaļa tuļkaļa tottьsь. Opoņa ko-ŋьmpьqolapsь.

OPOŅA QAIM KЭTЬSЬT.

— Ļaqqat! Na mat koŋьmьntak, Opoņa Sajgotin. Mat Leningradqьnь radiomьn teqьncit koŋьmpak. Me muntьk Leningradqьt tantaltь-kāmьn. Me somak tantaltьkьqonьtqo orьņņā-mьn.

Tannamtыlæ pulæ moqьnæ qəntāmьn. Tessæ ukkьrꞩak ucentāmьn. Ꞩɵļ qumьtьt ꞩæntь ilьp-tæimtьt ukkьrꞩak metentāmьn. Ijatь tantaltьken-tāmьn. Arteliļ ļaqqat! Mat æsæm Sidorowskaqьn ila. Mat æsæqæk man ətap kətātæt!

ȢƟĻ QUMЬĻ ȢĶOLAQЬT QAJ ESЬ.

Ȣkolaqьt muntьk ȣɵļ qumьt Oponat ətьp āntalpьlæ yŋkьltьmpьsātьt. Oponat əsьtь aj tьmtь omta, yŋkьltьmpьsьt. Oponat ətьp yntьcæqьntь təp laqqьmāssь aj kətьsьt:

— Ьkь kətātæt! Mat onæk yŋkьltьmpak!

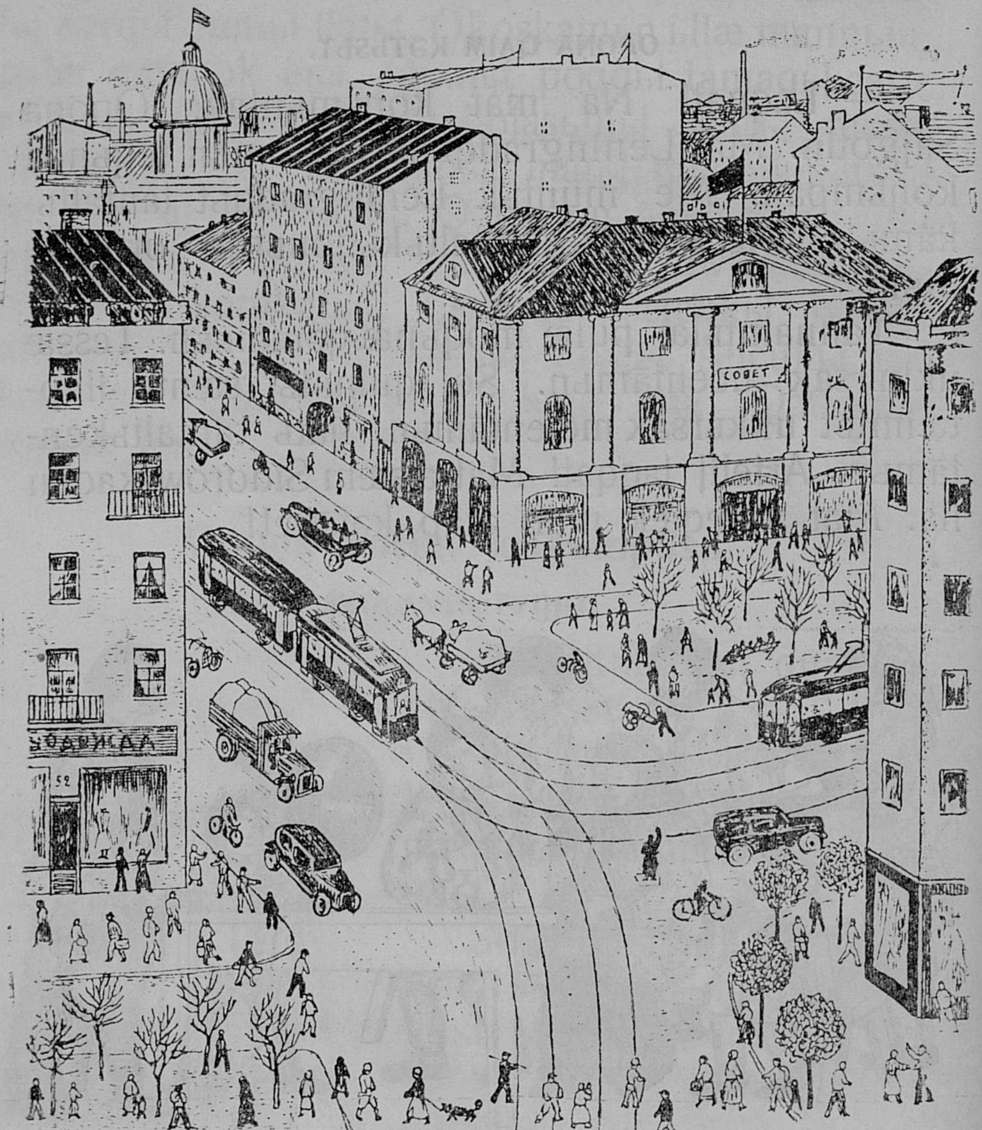

Wladimir Iļjic Lenin.

(Irampьtьļ ucintьļ qup qaim koŋьmpьsьt.)

UKOT QUMЬT KUTTAR ILЬSĀTЬT.

Te ļaqqa ꞩænte wlastit əsьptæqьnte celьŋsālьt. Mat iļmātьļ pāroqæk kapitalistьt aj təttaļ qumьt wlastip wərьsātьt. Naꞩꞩaqьt me ucintьļ qumьimьt qoꞩikālьk ilьsātьt. Meqьnьt uciqonьtqo səttem eŋa. Me koccin ucisāmьn. Me qoꞩikālæ amьrkāmьn. Me zawodьm kapitalist Danilow wərьsьt. Danilow ontь ni qaim aꞩꞩa ucilæ somak ilьsь. Me ucintьļ qumьimьt Danilowьt cātь ucisāmьn. Danilow me uciptæmtьt cātь lenьmtь qānьŋ misьt. Təp kocci qomtæ, zawodьp, maꞩinap wərьsьt. Memьqьnьt ni qaim ni cæŋkьsь. Nat cātь me Danilow zawodqьntь ucilæ tysāmьn. Nilcik muntьk fabrikaqьt, zawodqьt esь. Muntьk fabrikap, zawodьp kapitalistьt wərьsātьt. Muntьk ucintьļ qumьt kapitalistьt cātь ucisātьt.

Ukot kresţjanin qup (ņaņip socaptæltьkьtьļ qup) kulatьt aj təttьp wərьntьļ qumьtьt cātь ucisātьt. Ķresţjaninьt ontьt təttьmtьt qānьŋ wərьsātьt. Muntьk təttь kulat, təttьp wərьntьļ qumьt to taqalkьsātьt.

Əгmaļ qumьt aj qoȣikālьk ilьsātьt. Təm qumьt, ontьt kuļakьt terьtьр ьрkыlрьsātьt. Omtæļ qon qumьt əгmaļ qumьtьр aj ьрkыlрьsātьt.

Təttьр wəгьntыļ qumьt aj kapitalistьt ukkьг tenьt ilьsātьt. Omtæļ qok pos olьt aj pos təttaļ qumьtqo esь. Omtæļ qok muntьk wəгьsьt. Təр nilcik oгьȣȣa, təttaļ qumьt, kapitalistьt somak ilьŋьjætьt. Ucintыļ qumьtьt cātь təр aȣȣa tenьгkьsa.

LENIN QUTЬ ESЬ.

Lenin ucintыļ qumьt cātь ļaqqatqo esь. Lenin nilcik tenьгsь nilcik oгьȣȣa: kutь koccik uca, soma ilьŋьjæ, kutь uciqontoqo aȣȣa kьka qoȣikālæ ilьŋьjæ. Lenin muntьk ucintыļ qumьtьt cātь, ipkыlьmpьtыļ qumьtьt cātь oгьȣȣa. Lenin nilcik tenьгрьtыļ qumьt ŋæntь taqqыlqolamnь. Na qumьtьр kocci eseca. Na qumьtьssæ Lenin oгsьmыļ kommunistьt partijap taqqыlsьt. Partija nilcik tenьгрьsь:

— Ķapitalistьssæ mytьqonьtqo nātna. Mytьkālьk ni qaim aȣȣa somaŋ metāmьn.

Muntьk təttoqыļ ucintыļ qumьt nilcik tenьгрьsātьt. Ucintыļ qumьt Leninьр kьkьsātьt. Ķapitalistьt Leninnānь enьsātьt, aȣȣa kьkьsātьt. Omtæļ qon policija Leninьр lьрькыļ māttь omtæltьsьt, macontь ilьqontoqo ytьsātьt. Policija Leninьр melqo lьрькыļ māttь omtæltьqo kьkьsьt. Lenin policijannānь ətteisь. Ucintыļ qumьt Leninьр na meteptæqьntь peltьmрьkātьt. Lenin ucintыļ qumьtьр kuttar kapitalistьssæ mytьqontьtqo nātna tantaltьkьsьt.

UCINTЬĻ QUMЬT KAPITALISTЬTЬP ЬLALTЬSĀTЬT.

1917 poqьt ucintьļ qumьt, ipkыlьmpьtьļ kresţjaninsæ omtæļ qop, kapitalistьtьp, nome-ȣikьtьp ælpæ tāqqьsātьt. Muntьk təttьp, zawodьļ mьp kapitalistьnnānь to isātьt. Ontьt wlasţ utoqьntьt orqьļsātьt. Ucintьļ qumьt, ьpkыlьmpьtьļ qumьt sowetьļ mьqьt ontьt yгьmtьt ontьt meqolapsātьt. Na ȣæntь yгь təpьtьt cātь səttem eŋa.

Lenin aj kommunistьļ partija ucintьļ qumьtьtkini, kresţjaninьtkini kuttar meqontьtqo atьltьsātьt. Ȣæntь ilьptæ meqontьtqo peltьmpьsātьt.

Lenin koccik ucisь. Lenin aȣȣa qəȣkыltьlæ muntьk ilьptæntь kuntь ucisь. Nat cātь Lenin 1924 poqьt qytælna aj cək qumpa.

ME AȢȢA ƏMЬLTENTĀMЬN LENIN QAIM KƏTЬSЬT.

Me aȣȣa əmыltentāmьn Lenin qaim meqьnit tantaltьkьsьt. Me Leninsæ atьltьpьļ wəttomьn qənqonьtqo orьņņāmьn. Lenin niļ koŋьmpьsьt:

— Ərmaļ qumьt togыltьmpьqo, nəkьntьqo tantaltьkьŋьjætьt.

Lenin ȣkolaļ mьp, boļnicap ərmaļ qumьtьt cātь meqo kuraltьsьt. Ȣæntь ilьptæmtьt meqontьtqo peltьmpьqo kuraltьsьt.

Me Lenin ətontь yŋkыltьmpāmьn. Ņarьļ təttoqьt, maciļ təttoqьt kocci ȣkolaļ mьp, boļnicap, ātæļ boļnicap metāmьn.

Nammьtьsæ ərmaļ qumьtьt ilьpsæ som esenta.

Lenin ətьm meltь tenьmentāmьn.

Iosif Wissarionowic Stalin.

Stalinьp kutь aȣȣa teꞑьmьt? Muntьk təttьmьt ļaqqap Stalinьp teꞑьmьt. Muntьk təttoqыļ qumьt Stalinьp teꞑьmātьt.

Stalin ucintыļ qumьt, grusinьt ija. Ilmatыļ pāroqьꞑtь Stalin ucintыļ qumьtьt cātь oŗьȣqolapsь. Stalin eꞑьkuncāļьk kapitalistьssæ jap myttьsь. Stalin kocci pot kuntь Leninsæ ucisь. Omtæļ qon əptæqьꞑtь Stalin kocci pot lьpькыļ māttь omtьsь.

Sompыļa par omtæļ qon policija Stalinьp to tāqqьsьt. Stalin policijannāꞑь to kunneilæ pulæ aj ontь meptæsæ ucisь. Ķalcukыļ tāqqьptæqьꞑtь təp tettь pot kuntь ilьsь. Okţaвr iræqыļ rewolucijat əsьptæqьꞑtь Stalin ucintыļ qumьtьp peltьmpьsьt kapitalistьtьp ælpæ tāqqьqontьtqo. Ķapitalistьt aȣȣa pāpь orьmkolьpsātьt. Təpьt ontьt wlastip sukoltæ iqo kьkьsātьt. Nilcik teꞑьrlæ sowetьssæ myttьqolapsātьt. Na mytьt kuntь Stalin koccik myttьsь. Ņarqь armija Stalinьt atьltьpыļ wəttomьn kapitalistьtьp ыlaltьsьt.

Stalin Leninsæ aj jarьk qumьtьssæ ȣæntь ilьptæp meqontьtqo orьȣqolapsātьt. Ti me ȣæntь zawodьp, ȣæntь qəttьp metāmьn. Ucintыļ qumьt

ontьt ilьptæp somaŋ metātьt. Somak uciqontьtqo tantaltьkātьt. Ķresţjaninьt təttoqьt kolhozьp jap taqqьlnātьt. Təttьp, maşinap, surьp kolhoztь ukkьrmьntь taqqьlnātьt.

Ķolhozьļ qumьt ontьt ilьptæp somaŋ meqontьtqo orьņņātьt. Somak uciqontьtqo tantaltьkātьt.

Ərmaļ qumьt ontьt ilьptæm aj somaŋ metātьn. Na muntьk meptæt wəttьp atьltьntьļ partija, kommunistьļ partija.

Stalin kommunistьļ partijat olьt ucintьļ qup.
Stalin leninьļ partijat—olьt qup.

Posukoļ Maj.

Sowetьļ māt iqьt flagьļ mьt ьtātьt. Muntьk mātьļ mьqьnь qumьt jap taqqьlsātьt.

Moskwaqьt ucintьļ qumьt, ņarqь armijat qumьt, şkolaļ ijat ponnæ tantьsātьt. Muntьk

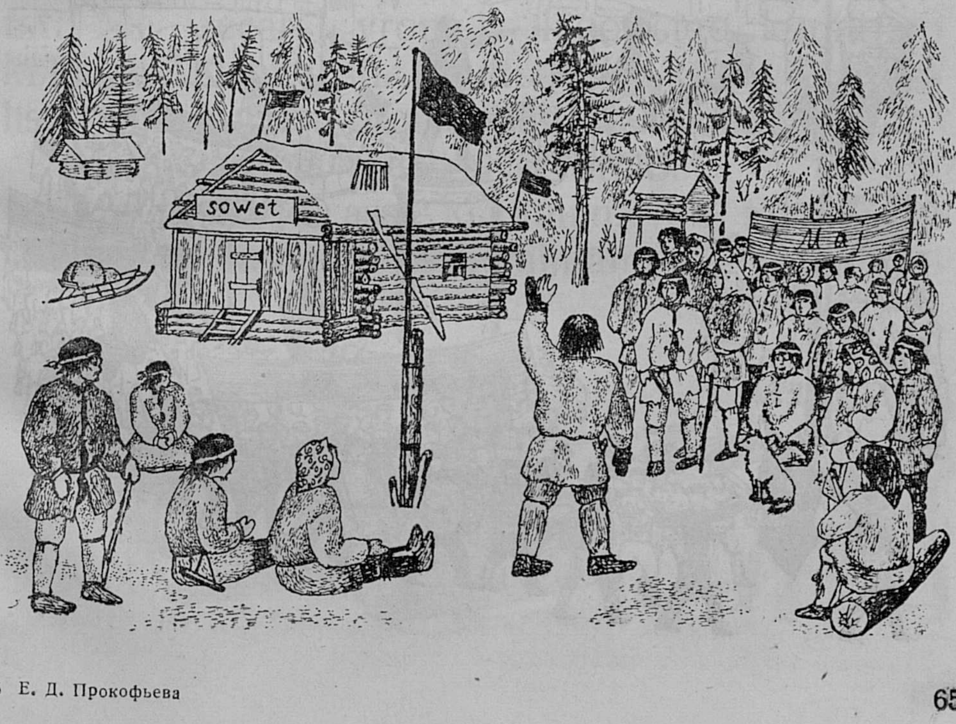

S.S.S.R. qəttoqьt, kolhozqьt ucintь̦ qumьt, kresț-janinьt flagь̦ mьsæ ponnæ tantьsātьt. Na qæt-pь̦ flagьt imьt nəkьrpьntь:

— Me sowetь̦ təttoqьnьt ȝæntь ilьptæp metāmьn!

Ķapitalistь̦ təttoqьt ucintь̦ qumьt aj ponnæ tantьsātьt. Ķapitalistь̦ myttьntь̦ qumьt ucintь̦ qumьtьp pōsæ qættьlæ ælpæ tāqqьsātьt. Ucintь̦ qumьt aȝȝa enьlæ aj qæltьrьsātьn.

Ķapitalistь̦ təttoqьt ucintь̦ qumьt koc eŋa. Təpьtьt flagьt imьt nilcik nəkьrpьntь:

— Sowetьt ilьŋьjætьt! Ķapitalistь̦ wlasț tāqqьlьmьn.

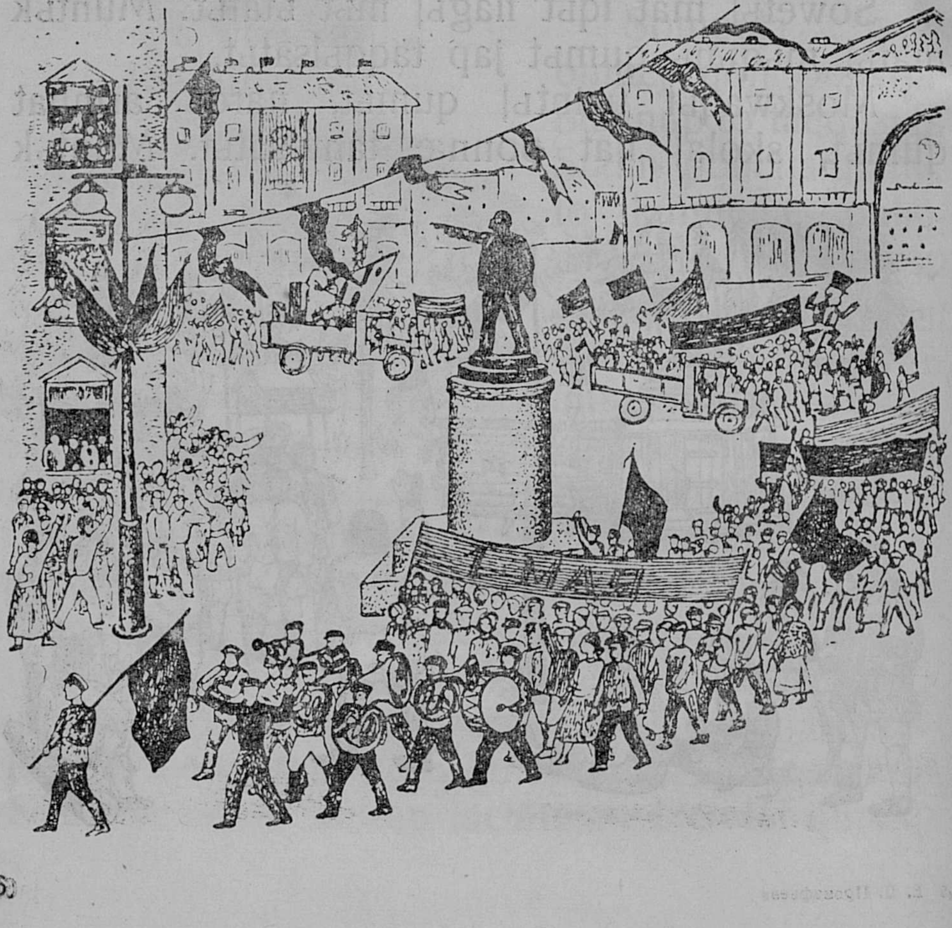

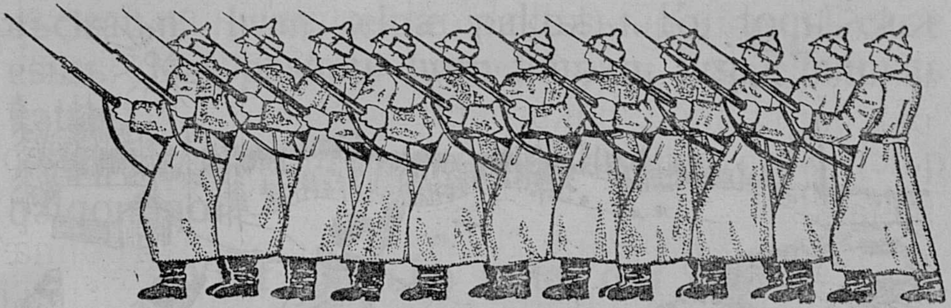

Ņarqь Armija.

Me Ņarqь Armijamьt—zawodqьļ ucintьļ qumьtьt, muntьk ucintьļ qumьtьt Armija.

Me zawodьp, ꞩkolap metāmьn. Me ukkьrꞩak, ukkьr tenьt ꞩænţь yromьn ucāmьn. Me ꞩænţь ilьptæp metāmьn. Ņarqь armija me soweţьļ təttьmь āttьŋьt. Me ꞩænţь uciptæmь āttьŋьt.

Jarъļ təttoqьt kapitalistьt muntьk wlasţ wərātьt. Me izecarъļ yromьn ilьqonьtqo kuraltьqo kьkātьt. Ķapitalistьt myttьqo kьkātьt. Ķapitalistьt ontьt wlaṣt orqьļqontьtqo kьkātьt.

Ņarqь armija me somak āttьŋьt.

Me myttьqo aꞩꞩa kьkāmьn. Me tettьmь ni kьpaka ni kutьnьk aꞩꞩa mintāmьn.

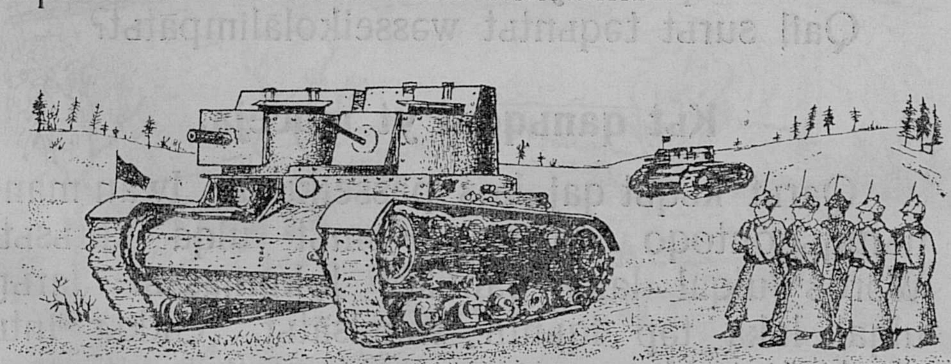

Ytьn esь.

Pit celьtqo esь. Pit sьrь ƨətьrqo esьkolimpa, ƨətьrmьt qæltьrqo som eŋa. Celьt celьtь pθtьmpat. Sьrьtь cuqolapsь. Selcukьļ surьt tāmmьnь wəƨƨeikolālimpātьt. Surьt laŋkelьmpātьt. Ytьt ijatь āntalpьkātьt. Ꝁət pārontь kuralkātьt. Surьt wəƨƨeikolāliptæp mannьmpьsātьt.

Ijat surьtьp mannьmpьlæ laŋkelimpātьt, qykumpātьt.

Te təttoqьntьt ytьt kuttar enta?

Qaiļ surьt təqьntьt wəƨƨeikolālimpātьt?

Kьt qanьqqьt yt muceja.

Qarьt kьqьt qaj kos passeikunæ. Iwan mannьmqьqontoqo qənna. Ꝁьmьt ulqa kurьsьt. Wərqь ulqal laka qanьktь ļokumāssь. Jarьŋ ulqal laka təp iqьntь sьkьlsātьt. Ukkьr intь ālcalьsātьt. Yt muceisь. Qāptь təttьt yttь tāq-

qьcisātьn. Iwan ælpæ paktьsь. Ķь toqьļ caræ esьsь. Ķət pāronts Iwan timņatь tysa. Timņatь kətьsьt:

Iwan alakom mekonijqo qəllej, cək qəlьp qətqonijqo.

Утьt təkkьlæ pulæ qaj esь?

Ķьn ulqam mun miƨalnьt. Уt təkkьqolapsь.

Утьt təkkьlæ pulæ qanьqqьt qaj qalьsь? Ukkьr makь yt topqьnь kuntaqьt ippa.

Na makьp yt kunь tattьmpat? Ņarqьn moqьt ņutьl lakaļaļmь ьtælьmmьnta. Pirgoqьn ьtælьmmьnta. Na yt ьtælpat. Ķət pārь aƨƨa kuntaqьt qammejenta. Na yt nilcik tilleimpa.

Темьqьntьt kuttar yt muceikolālimpa?

Ķьt qanьqqьt qaj qalakolimmьntь?

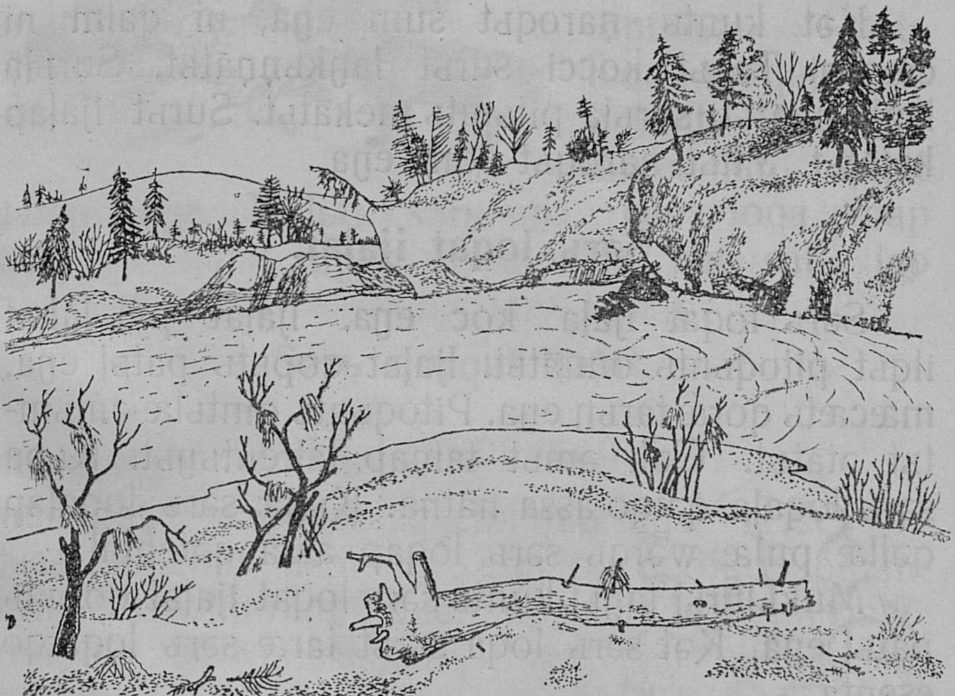

Qəlь tyŋa.

Ķьt qaпьqqьt kocci qитьt kəпpыlæ исātьt. Semen arteliļ olьt qup. Təp soma poqqьm meqo teпьmьt. Ķиtьпьk qaiļ uciptæm miqo teпьmьt.

Təp kətьŋьt:

— Iwan aj tot lāmpъļam metь! Nikolaj, Jakow poļ torqыļ mьp tattыlij! Wasilij poqqьt paccipom ́syttь. Alakon pur meqo nātna. Ķəпpыlæ uciŋьt! Qəlьp kəпpыlæ qətqoпьtqo nātna. Assa cattāmьп. Mиntьk qиmьt imassæ kьt qaпьqqьt ukkьr teпьt, pisыlæ исātьt. Izь qup teпьma:

— Somak ucilæ kocci qəlьp qəttāmьп. Ķət kuntь soma apsьsæ ilentāmьп, kooperatiwqьt kocci tāqьp na qəlьt cātь itentāmьп.

Surьt taŋьt kuttar ilātьt?

Ķət kuntь ņaroqьt sum eŋa, ni qaim ni cæŋka. Taŋьt kocci surьt laŋkьņņātьt. Surьļa laŋkьņņātьt, surьļa pitьmtь mekātьt. Surьt ijaļap kətātьt. Уttьt ņaroqьt som eŋa.

Sərь loqat ijaļat.

Sərь loqat ijaļa koc eŋa. Ijaļat pyl lakat ilqьt pitoqьпtь omtātьt. Ijaļat qopьtь patьļ eŋa, mæcætь qoræ tarьŋ eŋa. Pitoqьпtь omtыlæ əmьmtьt ətātьt. Cək əmьt tamap tattentьŋьt. Ķьpa sərь loqaļa qətqo assa nātna. Ķьpa sərь loqaļap qəllæ pulæ wərqь sərь loqap assa qətental.

Mикьļtirьļ taŋьt kuntь sərь loqat ijaļat qopьtь patьļ eŋa. Ķət sərь loqa sьrьt taræ sərь loqatqo esenta.

Ātæļ amьгьļ suгьt ijaļat.

Ātæļ amьгьļ suгьt ijaļat pitoqьntь omtātьt. Pitьtь ņarqьļ mьt putontь mempa. Əmьt kuntaktь minarlæ qənna. Qumьnьk pitьmtь atьltьqo ena. Ijaļat omtьlæ ətātьt.

— Əmьt qaiļ apsьp tattentьt?

Ņarqь loqat ijaļat.

Ņarqь loqat ijaļat pitoqьntь omtātьt. Pitьtь loqa ņarqьļ mьt putontь kontьt ьltьmetьŋьt. Ijaļat ņarqь eŋa. Ķьlьtь səгь eŋa. Ьlna loqa ƨipap tattьŋьt. Ijaļat ƨipap miƨalnātьt, nat cātь jap qættātьt.

Səгь qorqьt ijaļat.

Qorqь ƨittь ijaļa celьŋtaltьsьt. Ņaŋtь, səгь qorqьn ijaļaqь puŋgoļaļpьlæ sāntьгnātьt. Ulqat imьt əmьmtь ņolæ qæltьгāqi.

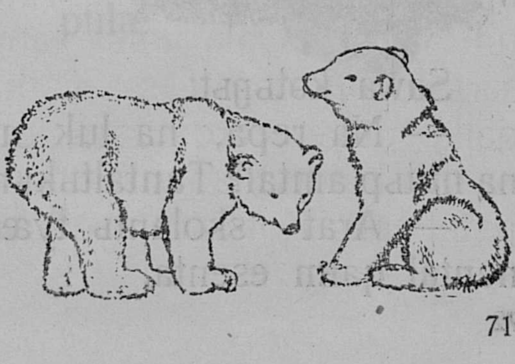

Apsātьļ ņutьp socaptæltьkьtæļ təttь.

Sawa taŋьt şkolaqьt ila. Apsātьļ ņutьp socaptæltьkьtæļ təttь şkolaqьnь aşşa kuntaqьt eŋa. Apsātьļ ņutьp socaptæltьkьtæļ təttьt nimtь ogorod. Ogorodqьt təttaļ ner koc eŋa. Təttaļ nerqьt apsātьļ ņutь socenta. Tantaltьkьntьļ qup Sawanьk ogorodьp atьltьŋьt. Tantaltьkьntьļ qup kətьsьt:

— Sawa mannьmpæt!

Na kartofeļ socenta.

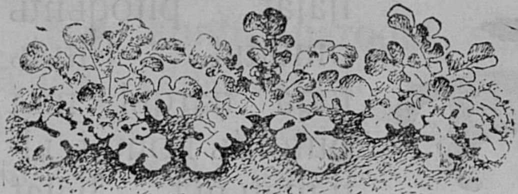

Na repa socenta.

Na luk socenta.

Sawa kətьŋьt:

— Na repa, na luk ņutьp pytalnātьt. Tat na ņutьp amtal? Tantaltьkьntьļ qup nilcik kətьsьt:

— Arat şkolantь tyæş. Naşşaqьt kontьrnental qaim esenta.

Ogorodqьt qaim soceisь.

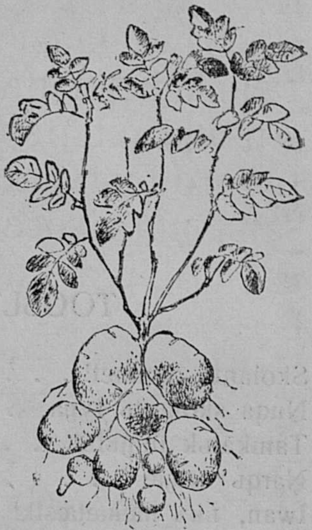

Təttoqьt kartofeļmьqьt koļaļ kontьļ mь soceisātьt. Na kartofeļ kontьļ mь koc eŋa. Izь kartofel laka tөqat əŋqьnь wərq eŋa. Ŗepanmь-kьt koļaļ ņaŋtь kontь soceisь. Lukьnmьqьt təttoqьt koļaļ lukьt olьļ mь soceisь. Tantaltьkьntьļ qup Sawanьk kətьsьt:

— Tan kontьrnal qaim soceisь? Na mьр me am-tāmьn. Na soma apsь.

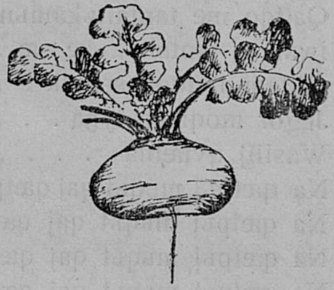

Sawa kətьŋьt:

— Meqьnьt wəcip, qəlьp koc eŋa. Meqьnьt apsātьļ ņutьp assa nātna.

Tantaltьkьntьļ qup nilcik koŋaltьŋьt:

— Apsātьl ņutьp muntьk qumьtьtkini amqo nātna. Apsātьļ ņutьp amtьlæ meltь qytьkьtьļ qumьtqo esenantь. Ogorod meqontoqo tantal-tьkæs. Tannьmtьlæ pulæ əsæntьnьk atьltæt.

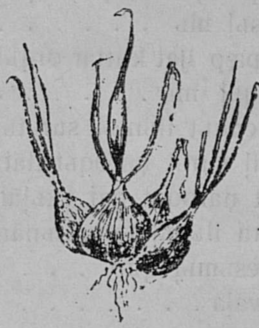

TOGЬLTЬPSĀTЬL LAĶAT TIRЬTЬ.

Skolantь qənnæt! 3
Ņuqa skolantь tyŋa 4
Tamkālьk ilьŋьlьt . . . . —
Ņarqь sæŋæ . . . . —
Iwan, ьkь nækætæsik! 5
Alira — klassqьļ ātьntьļ qup . . . . —
Doktor 6
Qaitqo me tantaltьkāmьn? . . . . —
Iwan aj tantaltьkьlæ sæ 7
Okţabr ijatqo esentak . . . . —
Jegor moqьnæ tyŋa 8
Wasilij qytælna . . . . —
Na qætpьļ mьqьt qaj qætpьntь? 10
Na qætpьļ mьqьt qaj qætpьntь? 11
Na qætpьļ mьqьt qaj qætpьntь? 12
Na qætpьļ mьqьt qaj qætpьntь? 13
Ijaqi topьrlæ qənnāqi 14
Aksьļ mь 15
Sæpæp ijat kuttar orqьlpātьt? 16
Sətqьļ mь 17
Macoqьt ilьntьļ surьtьp tat korьtal? 18
Qaiļ surьt ņaroqьt ilātьt? 19
Ķet ņaroqьt qaj ekьļālimpa? 20
Aran ilьpьļ təttьntьnānь qumьt qəntātьt . . . . —
Ātæsьmьļ qup 22
Tiwaļa 23
Уŋgьntь . . . . —
Ātæļ amьrьļ surьt pit ātætьp kuttar nьrqaltātьt . . . 25
Loqa 26
Sərь loqa 28
Qorqь kuttar ila 29

Macoqьt 30
Macin ātæļ minarmo 31
Ķət kuttar me qəlьņņāmьn . . . . —
Qantьrьļ ytьļ cāsь 33
Ķit . . . . —
Beluha 34
Mors . . . . —
Nerpa aj sərь qorqь 35
Ulqap taļaltьmpьtьļ parohod . . . . —
Pөtpьļ təttoqьt 37
Ķun ni qaim assa socannenta 38
Slon . . . . —
Lew 39
Tigr 40
Ķавir . . . . —
Ņaŋ socantьtьļ təttь 42
Amnaļ pot 43
Mantьrsæ kezьļa . . . . —
Poqqьkьtьļ ira 44
Meqьnьt kulatьp aj tətьpьtьp assa nātna 45
Cainolь-ira 46
Arteļqьt 47
Muntьk ucātьt 48
Ķutь pos somak uca . . . . —
Somak ucintьļ qup 49
Iwan 50
Qaitqo Lьpa cura 51
Stepanida — sowetьt olьt qup 52
Sæntь qəțțь . . . . —
Parohod tyŋa 53
Ķəzьļ tiltьrьļ alako 54
Luka zawodtь tysa 55
Zawod 56
Ukkьrsak ucentāmьn . . . . —
Zawodьm metāmьn 57
Nəkьr 58
Opoņa kuttar koŋьmpьsь . . . . —
Wladimir Iļjic Lenin 61
Iosif Wissarionowic Stalin 64
Posukoļ Maj 65
Ņarqь Armija 67
Уtьn esь 68
Кьt qanьqqьt yt muceja . . . . —

Ytьt təkkьlæ pulæ qaj esь 69
Qəlь tyŋa 70
Surьt taŋьt kuttar ilātьt? . . . . —
Ṣərь loqat ijaḷat . . . . —
Ātæḷ amьrьḷ surьt ijaḷat 71
Ṇarqь loqat ijaḷat . . . . —
Sərь qorqьt ijaḷat . . . . —
Apsātьḷ ṇutьp socaptæltькьtæḷ tətть 72
Ogorodqьt qaim soceisь 73

Ответственный редактор *Г. Д. Вербов.*
Технический редактор; *З. Н. Аксельрод.*
Художники; *Т. Глебова, П. Кондратьев, А. Порэт.*

Обложка худ. *Порэт.*
Книга сдана в набор 15/XII-33 г. Подписана к печати 1/II-34 г.
У-11 Учпедгиз 4266/л. Ленгорлит № 29125. Заказ № 2151.

Формат бумаги 62×94 см. Тираж 2.200 экз.
Изд. листов 4¾ бум. листов 2⅜ (46.464 зн. в 1 бум. листе).

ФЗУ им. Ким'а. Тип. „Коминтерн". Ленинград, Красная ул., 1.

Инв. № 4.

Н Селькуп. 3-1.

Цена 30 коп., перепл. 25 коп.

КНИГА ДЛЯ ЧТЕНИЯ
I год обучения на селькупском языке.